หนังสือ

มหาสุบัสสีชาดก

พิมพ์

ในงานศพ นายพิณ ศุขยะวณิช

เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม

พุทธศักราช ๒๔๖๗

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

ปรารภกถา

หนังสือมหาสุบินสติชาดก เปนนิยายเรื่องหนึ่งของท่านเจ้าคุณพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารียางกูร) เรียบเรียงแลจัดให้ได้พิมพ์ขึ้น เพื่อได้อ่านกันมาแต่ในยุคโน้น ๆ ซึ่งล่วงกาลมาถึงบัดนี้นานปีหนักหนาแล้ว หนังสือนั้นเวลานี้น่าจะซุกซ่อนสูญเสียไปเสียมาก จะหาอ่านไม่สู้ง่ายแล้ว

อนึ่ง การที่ท่านผู้เรียบเรียงได้พยายามเรียบเรียงหนังสือนี้ขึ้นด้วยท่านเห็นประโยชน์อย่างไร ท่านได้แสดงปรากฏไว้ในคำนำน่าเรื่องของท่านแล้ว

ข้าพเจ้าเห็นว่าหนังสือเรื่องนี้เปนเรื่องนำทางปฏิบัติเปนอันดีทั้งฝ่ายคติโลกแลฝ่ายคติธรรมสมตามข้อความชี้แจงของท่านผู้เรียบเรียง ดังได้แสดงไว้ในคำนำของท่านทุกประการ เมื่อกำหนดจะทำการปลงศพสนองคุณนายพิณศุขะวณิชยิกาข้าพเจ้า จึงได้รีบพิมพ์ขึ้นเพื่อจำหน่ายในการปลงศพ โดยหวังว่าจะเปนประโยชน์แก่ผู้ที่จะได้พบอ่านดังกล่าวแล้ว

18/03/2565

ขออำนาคุศลเจตนาของข้าพเจ้าที่ได้พิมพ์หนังสือนี้ขึ้นเพื่อให้แพร่หลายไปแก่ผู้ที่จะได้พบอ่านก็ดี คุศลส่วนอื่นๆ อันใดข้าพเจ้าได้บำเพ็ญแล้วในการปลงศพก็ดี หากจะบังเกิดมีผลานิสงส์เพียงใด ขออุทิศผลนั้นจงสำเร็จแก่นายพิณ ศุขะวณิช ให้ได้ประสบซึ่งทิฏฐิวิบูลย์ผลตามสมควรแก่ความปรารถนาทุกประการ

วันที่ ๒๓ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๗

พระยาอนุมานราชธน

18/03/2565

คำนำ

ข้าพระพุทธเจ้า พระยาศรีสุนทรโวหาร ญาณปรีชามาตยบรมนารถนิยภักดี พิริยพาห (น้อย) เจ้ากรมพระอาลักษณ์คิดเรียงเรื่องนิยาย มหาสุบัสสีชาดกนี้ ขึ้นไว้ด้วยตั้งใจจะให้เป็นคุณเป็นประโยชน์แก่เด็กนักเรียน แลเป็นแบบอย่างแก่ชนชาวสยามซึ่งนับถือพระพุทธสาสนา เป็นของสำหรับบำรุงบัญญา ให้คิดแสวงสุจริตความชอบอันจะอำนวยผลเป็นศุขแก่ตน ทั้งในภพประจุบันแลภพเบื้องน่า ท่านทั้งหลายอ่านแล้วจงใช้บัญญาตรองโดยเอียดเถิด คงจะได้บัญญารู้จักทางปฏิบัติที่จะได้สุคติ คือสวรรค์แลนฤพาน ตามภูมิที่ตนปฏิบัติเป็นวัฏฏะคามีแลวิวัฏฏะคามี ทั้งสองประการ ขอท่านทั้งหลายจงได้ร่ำตรองตามข้อความในเรื่องนิยายนี้เทอญ

18/03/2565

เริ่มต้น

ข้าพเจ้า ขอเล่านิยายให้ท่านทั้งหลายฟัง สักเรื่องหนึ่ง พอเป็นเครื่องเตือนใจให้ได้ทางปัญญาหาความสุจริต ซึ่งจะเป็นที่พึ่งแก่ตนในภพนิภพหน้า

ในเรื่องนิยายนั้นว่า มีพระฤาษีองค์หนึ่งชื่อมหาสุบัศสีดาบศ อาไศรย อยู่ในบ้าวิศาลวันแขวงเมืองมยุราราชธานี พระสุบัศสีได้สำเร็จสมาบัติฌาณโลกีย์เป็นพระอาจาริย์ใหญ่ มีคณะดาบศเป็นศิศย์อยู่ศึกษาเป็นอันมาก วันหนึ่งเป็นเวลาฤาษีสานุศิศย์มาประชุมพร้อมกันพระมหาดาบศสุบัศสี จึงว่าข้าพเจ้าได้ดูในจดหมายเหตุของโบราณ พบนิทานเรื่องหนึ่งควรจะเป็นคติที่ระฤกได้ ข้าพเจ้าจะเล่าให้ฟัง ท่านทั้งหลายฟังแล้ว จงใส่ใจกำหนดจดจำไว้ให้แน่

นอนเทอญ

ในเรื่องนิทานนั้นว่า มีนักปราชญ์สองคน ชื่อครูนิทัศคน ๑ ชื่อครูนิเทศคน ๑ อยู่ในแขวงเมืองสุทอาไศรย นักปราชญ์ทั้ง ๒ ถือลัทธิไม่ต้องกัน ครูนิทัศนั้นถือว่าโลกย์พิภพแบนแผ่ออกไปดังใบบัวลอยน้ำ ครูนิเทศถือลัทธิว่าโลกย์กลมเหมือนผลส้มโอหมุนอยู่เสมอ นักปราชญ์ทั้ง ๒ มีความรู้ในทางดินฟ้าอากาศดวงดาวร้ายดีทายสุริย์ทายจันทรแม่นยำชำนาญเหมือนกันทุกสิ่ง ต่างกันแต่โลกย์กลมแลโลกย์แบนเท่านั้น คนชาวบ้านชาวเมืองก็แตกกันเปน ๒ พวก ๆ ที่เห็นจริงลงว่าโลกย์แบนก็นับถือครูนิทัศ ที่เห็นว่าโลกย์กลมก็นับถือครูนิเทศ นักปราชญ์ทั้ง ๒ ต่างคนต่างตั้งสอนสาศนาเปน ๒ คณะ ก็มีผู้นับ

18/03/2565

ถือมากทั้ง ๒ ฝ่าย

ครั้งนั้นมีสหาย ๒ คนชื่อนายทดคน ๑ ชื่อนายแทนคน ๑ สองคนนี้เป็นเพื่อนรักกันสนิทชิดชม ไว้ทุกข์ธุระแห่งกันแลกัน นายทดนั้นเป็นโรคลมสันดานมาแต่กำเนิด นายแทนนั้นบิดาเป็นนักเลงสะกาเล่นจนทรัพย์ฉิบหายสิ้นตัว จึงเอานายแทนบุตรแต่ยังเล็กไปฝากไว้แก่ท่านพระยาบุริบริรักษ์ เป็นเงินตรา ๓๐๐ บาท บิดามารดาก็สิ้นชีวิตไปหมด นายแทนก็ตกอยู่เป็นทาษท่าน ต้องกรากกรำทำงานของนายยากแค้นทุกวันทุกเวลา

วันหนึ่งนายทดนายแทนนั่งพูดจาปรับทุกข์กัน นายทดว่าเพื่อนยากเอ๋ยเราทั้ง ๒ นี้มีทุกข์คับอกคับใจด้วยกันทุกข์เท่าๆ กัน ตัวเรามีโรคลมสันดาน ประจำตัวรักษาสิ้นเงินสิ้นทอง

จนยากจน โรคก็ไม่หายกลับทวีมากขึ้นทุก
ปี ๆ ฝ่ายเพื่อนเล่าก็มีหนี้สินเป็นท่วมนายเขา
ใช้ไม่ปรานี เราจะช่วยเพื่อนให้พ้นทุกข์เราก็
ขัดสนจนเสียแล้ว เราทั้ง ๒ จะคิดอย่างไร
จึงจะพ้นจากความทุกข์ด้วยกัน นายแทนจึง
ว่าเพื่อนคิดมันช่างถูกกับใจเราจริง ๆ เรื่องนี้
เราก็คิดอยู่ไม่เว้นวัน แต่มันมีความอันขัดข้น
เป็นเบื้องหน้า ไม่เห็นหนทางเลย นายทดจึงว่า
เราคิดเห็นอยู่ราง ๆ แล้วแต่เพื่อนจะเห็นด้วยฤๅ
ไม่ เดี๋ยวนี้ในบ้านเมืองเรา มีนักปราชญ์อยู่
๒ คนชื่อครูนิทัศ ๑ ครูนิเทศ ๑ เขามีความรู้ภู
มิปรากฏคนนับถือมาก เราไปหาเขาอ่อนน้อม
อ่อนวอนขออุบายบัญญา เผื่อเขาจะมีความ
กรุณาแก่เรา เขาก็คงจะชี้ทางบอกอุบายให้
แก่เราบ้าง เพื่อนจะเห็นอย่างไร นายแทนก็

18/03/2565

เห็นชอบด้วย

สองสหาย จึงชวนชวายหาดอกไม้ธูปเทียน คนละเล็กคนละน้อยตามภาษายาก แล้วพากันไปยังสำนักครูนิทัศคำนับกราบไหว้ แล้วเล่าความทุกข์ร้อน ของตัวทั้ง ๒ คน ให้พังสันทุกประการ แล้วจึงวอนว่าขอให้ท่านผู้เป็นอาจารย์ใหญ่ จงสงเคราะห์ด้วยความเมตตากรุณา ชี้แจงหนทางที่ข้าพเจ้าทั้ง ๒ จะได้หายโรคแลพ้นยากจากทุกข์ด้วยเถิด ฝ่ายอาจารย์นิทัศกำลังพันเผออยู่ด้วยเรื่องความโลกย์แบนโลกย์กลม ใครไปสู่มาหาในเวลานั้น ก็ชักพูดแต่ในเรื่องโลกย์อย่างเดียว ใครมาพูดเรื่องอื่นก็ไม่เป็นที่ชอบใจ ครูนิทัศจึงถามนายทดนายแทน ว่าเจ้าเข้าใจในเรื่องโลกย์อย่างไรบ้าง แผ่นดินโลกย์พิภพจะแบนแผ่ออกไปเหมือนอย่างใบบัว

ฤาจะกลมอย่างไรแน่ เจ้าเข้าใจฤาไม่ นาย
ทดนายแทนตอบว่า เรื่องนี้ข้าพเจ้าไม่เข้าใจ
เลย ข้าพเจ้าไม่ได้เล่าเรียนศึกษาในวิธีโลกย์
ข้าพเจ้ารอนรนอยู่ด้วยทุกข์ประจำตัว คิดอยาก
จะพ้นจากความทุกข์อยู่ทุกวัน ทุกเวลา ถา
ข้าพเจ้าศึกษาจนได้รู้ว่าโลกย์พิภพแบนฤากลม
รู้แท้รู้จริงแล้ว โรคในกายตัวของข้าพเจ้าจะ
หายได้ฤาไม่ได้ อนึ่งข้าพเจ้าจะหลุดพ้นจาก
ความที่เป็นทาษ พ้นอำนาจนายเงินได้ฤาไม่ได้
ฝ่ายครูนิทัศก์โกรธ ร้องตวาดว่ามึงทั้ง ๒ คน
เป็นคนต่ำฤาคนบ้า กูเห็นว่ามึงทายบัญญาเลว
ทรามนักจะเอาความรู้ไปสู้รบกับโรคลมสันดาน
แลจะเอาไปต้านทานเจ้าเบี้ยนายเงินให้หลุดพ้น
จากหนี้จากยากนั้นจะได้ฤาหวา อ้ายคนพ้นนี้
ไม่ควรจะมาพูดกับกู มึงรีบไปเสียให้พ้นบ้านกู

18/03/2565

ไทยเรา ครูนิทัศฉวยไม้เท้าไล่ขับคนทั้งสองๆ ก็รีบหนีมาพ้นบ้านครูนิทัศ แล้ว ปฤกษากันว่า อ้ายตาครูคนนี้เจ้าไม่ให้ดูร้ายนอกทาง เราไปอ่อนน้อมไต่ถามไถ่ กลับด่าว่าจะทบตีขับไล่เราเสีย เราไม่ไปหามันอีกแล้ว ยังครูนิเทศอีกคน ๑ จะเปนคนเช่นนี้ฤาจะเปนคนดียังไม่รู้เราจะไปหาลองดูบ้าง นายทดกับนายแทนปฤกษากันแล้ว ก็พากันไปหาครูนิเทศ เข้าไปไหว้กราบคำนับอ่อนน้อมไต่ถามตามความประสงค์ของตัวเหมือนหนหลัง ฝ่ายครูนิเทศก็ขัดเคืองด่าว่าไล่ขับคนทั้ง ๒ เสียอีก ทั้ง ๒ สหายกลับมาปฤกษากันว่าตาครูทั้ง ๒ คนเฮาฦๅว่าเปนคนดี มีความรู้มากเล่าฦๅกันเราไม่เห็นจริง แต่ความทุกข์ร้อนของเรานิดหนึ่งเท่านี้ยังชี้หนทางบอกอุบายให้แก่เราไม่ได้ จะว่าเปน

คนดีอย่างไร ตั้งแต่วันนี้ไปเราทั้ง ๒ จงช่วย
กันสืบเสาะค้นคว้าหาท่านผู้วิเศษต่อไป พิภพ
แผ่นดินนี้ใหญ่โตกว้างขวางนัก ที่ไหนจะสิ้น
คนดีแต่เพียงตาครูทั้ง ๒ คนนี้ ท่านผู้รู้วิเศษ
ยิ่งขึ้นไปกว่านี้คงจะมีเป็นแน่ แต่ถ้าใครพบ
ปะฤๅรู้ข่าวก่อนแล้ว จงรีบรอมาบอกกล่าวให้
เพื่อนกันรู้ก่อนให้จงได้ ทั้ง ๒ สหายสัญญา
กันแน่นอนฉะนี้แล้ว ต่างคนต่างคอยสืบข่าว
ผู้วิเศษอยู่เสมอมิได้ขาด

ครั้นนั้นหมอยารักษาโรคคนหนึ่ง ชื่อว่า
หมอศรีสิทธิศาตร์ อยู่ในเขตรแคว้นแดนเมือง
สุทธาไศรย์นั้นเอง หมอศรีสิทธิศาสตร์คนนี้เป็น
หมอวิเศษนัก แม่นยำชำนาญในสมุฏฐานโรค
ดูไข้ไม่เคลื่อนคลาศเลย ว่าได้ก็ได้ว่าเสียก็เสีย
จริงเหมือนปากว่าทุกอย่าง ทั้งหยูกยาก็ขม

18/03/2565

แขงแรงกล้ารักษาใครก็มิ่ไชยชำนะทุกราย คน
นับถือทั่วเขตรแขวงว่าเปนหมอดี่หมอวิเศศคล้าย
กับหมอโกมารภัย์ หมอศรี่สิทธิศาตรอาไศรย
วิชาแพทย์ได้ทรัพย์สินเงินทองสมบูรณ จน
ได้สร้างบ้านเรือนก่อตึกราม มีบุตรภรรยาข้า
ทาษกรรมกรชายหญิงพรั่งพร้อมบริบูรณ์ มี่
คนนับถือฦาชาปรากฎมาก หมอศรี่สิทธิศาตร
แต่ได้ปกครองทรัพย์สมบัติมานานประมาณอายุ
๖๐ ปีเศศ เวลาราตรีวันหนึ่งหมอศรี่สิทธิศาตร
นิมิตรฝันไปว่า บิตามารดาของตัวที่ตายไปนาน
แล้ว มานั่งที่ข้างหัวนอนทั้ง ๒ คนบิตาเอามือ
ลูบศี่ศะแล้วบอกว่าพ่อเห็นเจ้าเผลอสตินัก มัว
เมาฟั่นเฝือ แต่จะหาทรัพย์สิ่งสินมาบำรุงเฮา ผู้
อื่น ตัวจะตายลงเมื่อไรก็ไม่รู้ ในเวลาจะ
ตายนั้นบุตรภรรยาข้าทาษชายหญิง สิ่งทรัพย์

สมบัติก็ช่วยเจ้าไม่ได้ทั้งนั้น จะช่วยได้ก็แต่ผลกุศลสุจริต ที่ตัวได้ประพฤติดีด้วยกายวาจาใจ ประพฤติให้ได้จริงให้มั่นคงเสียแต่เดี๋ยวๆ ให้เป็นอาจินต์เสมอไปจนวันตาย นั่นแลจะเป็นที่พึ่งแก่นสารของตัวได้ หมอศรีสัทธิศาตรตกใจตื่นขึ้น คิดถึงบิดามารดาก็ร้องไห้คร่ำครวญ ภรรยาไต่ถามก็แกล้งบอกเสียว่าข้าละเมอไป แล้วคิดตริตรองถึงถ้อยคำของบิดามารดา ก็ปลงใจเห็นจริงลงว่าบุตรภรรยาทรัพย์สมบัติ เป็นอนิจจังไม่เที่ยงแท้ ยามจะปรวนแปรพิบัติก็ให้โทษทุกข์ต่างๆ ควรที่จะคิดสละละวางบริจาคเสีย ให้สิ้นกังวนห่วงใย แล้วละหลีกไปอยู่แต่ผู้เดียว บำเพญศีลสุจริตไปกว่าจะหมดชีวิตร ให้ตายลงในกองกุศลสุจริตให้สมกับคำสั่งสอนของบิดามารดา จะได้

18/03/2565

ความเย็นใจไม่เดือดร้อน เมื่อปลงใจลงแน่นอนฉนี้แล้ว จึงตรวจทรัพย์สมบัติเข้าของสวิญญาณกะทรัพย์ อวิญญาณกะทรัพย์ทำบาญชีเสร็จจำนวนทรัพย์ถึง ๖ พันชั่งเศศ จึงคิดกะเปนส่วน ๆ แจกบุตรภรรยาวงษญาติตลอดหลานเหลน บันดาทาษชายหญิง มีอยู่เท่าไรก็ยกค่าตัวโปรดให้เปนไทยไป สิ้นเชิงทรัพย์ ที่ยัง เหลือก็สร้าง ศาลา ที่ชนพักอาไศรย แลขุดสระน้ำทำถนนปลูกสะพานขึ้นใหม่ แลซ่อมแซมสะพานเก่าชำรุดหักพังให้มั่นคงถาวรให้เปนที่ชนทั้งปวงอาไศรยไป มา มีความศุขหลายตำบลจนสิ้นทรัพย์ แล้วก็ไปปลูกกระท่อมทัพอยู่ในป่าศาละวันเปนที่วิเวก จึงบวชถือเพศเปนตาปะชาวสะมาทานรักษากุศลกรรมบถ เจริญพรตทางสมถะภาวนาจนบันลุถึง

18/09/2565

อันปนาสมาธิอย่างโลกิยธรรม เวลาเช้าก็เช้ามาเที่ยวภิกขาจารตามชาวบ้านริมชายป่า ได้อาหารเท่าใดก็บริโภคไปวันละมื้อๆ ตัดห่วงใยไม่มีบดีโพธิกังวร เสวยความสุข เกิดแต่วิเวก สงัดจิตรทั้ง ๒ ประการ ผิวพรรณผ่องใสบริสุทธิ์เปนที่เจริญตา แลเจริญศรัทธาของชนทั้งปวง ชาวบ้านในเขตรแขวงใกล้เคียงเหล่านั้น จับฉลากปันเวรกันหาของใส่บาตรท่านโยคีตาปะขาว เรือนละวันๆ มิได้ขาด กิตติศัพท์กิตติคุณของท่านปะขาวศรีสิทธิศาตร เล่าฦๅพึงขจรไปในประเทศต่างๆ

เวลาวันหนึ่ง นายทดได้ข่าวเขาเล่าฦๅสรรเสริญท่านตาปะขาวศรีสิทธิศาตรก็ดีใจ จึงไต่ถามถิ่นฐานตำบลที่อยู่ของท่านศรีสิทธิศาตรได้แน่นอนแล้ว จึงรีบไปบอกแก่นายแทนผู้เปน

สหาย บรรยายเหตุตามข่าวเขาเล่าฦๅให้ฟัง
แล้วสองสหายก็พากันรีบไปยังที่สำนักนี้ ท่าน
ปะขาวศรีสิทธิศาตรกระทำอติวาท ให้วักราบ
โดยเคารพอย่างยิ่ง ครั้นท่านปะขาวทักทาย
ปราใส่ได่ถาม นายทดก็แจ้งความว่า ข้าพเจ้า
ชื่อทดเปนโรคลมสันดานมาแต่กำเนิด ครั้น
แก่ตัวเข้าโรคก็ทวีมากขึ้นทุกที ๆ ได้ความลำ
บากเหลือที่จะอดทน ทำอย่างไรข้าพเจ้าจึ่งจะ
หายโรค ได้ความสุขขอท่านได้ โปรด เพื่อน
ของข้าพเจ้า คนนี้ ชื่อแทน มี ทุกข์ยาก เปนทาษ
ท่านมาช้านาน ต้องรับการงานของนายทน
ยากลำบากอยู่อัตรา ทุกวันเวลามิได้ขาด
ทำไฉนนายแทนจะได้พ้นจากทาษ ขอท่านจง
ได้ โปรด บอกอุบายให้ ข้าพเจ้า ทั้ง ๒ ได้ พ้น
ทุกข์ยากเอาบุญเถิดเจ้าข้า ท่านปาปะขาวศรี

สิทธิศาตรจึ่งตอบว่า กำเนิดโรคกำเนิดทุกข์ของเจ้าทั้ง ๒ นี้จะเกิดด้วยอะไร เราอาจจะรู้ได้ มีอุบายที่จะเยียวยารักษาได้ แต่เจ้าทั้ง ๒ ยังจะรักษาสัตย์ได้ฤๅ เราสั่งอย่างไรจะทำตามสั่งด้วยความมั่นคง จนถึงแก่จะเสียชีวิตรก็อย่าเสียสัตย์ที่ได้รับปฏิญญาณต่อเรา จะได้ฤๅไม่ได้ คนทั้ง ๒ ก็รับว่าข้าพเจ้าจะรับรักษาสัตย์จนจะถึงแก่จะสิ้นชีวิตรก็ไม่อาลัยแก่ชีวิตร ต่อหน้าลับหลังข้าพเจ้าจะไม่ละเมิดถ้อยคำของท่านเลย

ท่านดาปะชาวจึ่งว่า ถ้าเจ้าจะถือได้มั่นคงเหมือนอย่างว่านี้แล้ว โรคก็จะหายขาดทุกข์ยากจะเปลื้องปลดหมดไปได้ แน่เราจะชี้แจงให้เจ้าเข้าใจ นายทดเปนโรคงาแต่กำเนิดปฏิสนธิวิญญาณของเจ้าไม่บริสุทธิ เพราะ

18/08/2565

วิบากฝ่ายบาปฝ่ายอะกุศล เข้าระคนปนเจือ
อยู่ในปฏิสนธิวิญญาณ จึ่งบันดานให้เกิดโรค
ติดมาแต่ในครั้นโสฬิต โรคอย่างนี้เขาเรี่ยก
ว่าโรคเกิดแต่กรรม ต้องอดของแสลงแล้ว
กินยาภายในชำระสันดานให้บริสุทธิ แลกิน
ยาภายนอกประกอบด้วยโรคจึ่งจะหายขาด
นายแทนนี้มีสมุฏฐานที่เกิดทุกข์ เปนสอง
สฐาน ๆ ที่๑ คือปฏิสนธิวิญญาณไม่บริสุทธิ
มีวิบากฝ่ายบาปฝ่ายอกุศลเข้าระคนเจือ ก่อให้
เกิดทุกข์มาแต่กำเนิดขึ้น๑ ตั้งแต่คลอดแล้ว
มาได้รับวิบากบาปของบิดาของมารดา เปน
มรฎกบันทุกลงอีกชั้น๑ ต้องอดของแสลง
กินแต่ยาภายในชำระใจให้บริสุทธิไปอย่างเดียว
ไม่นานดอกโรคทุกข์ยากก็จะหาย เจ้าทั้ง๒
จะเต็มใจให้เรารักษาฤา ถ้ายอมให้เรารักษา

ต้องให้ความสัตย์แก่เรา ว่าจะประพฤติตามคำของเราจนตลอดชีวิตร

ฝ่ายนายทนายแทนกีฬินชมโสมนัศ น้อมศีศะลงราบกราบไหว้ ให้ความสัตย์ปฏิญญาณว่าจะทำตามสั่งทุกประการ

พระอาจาริยศรีสหธิศาตรจึ่งบอกว่า ยาภายในนั้นคือให้อดงดเว้นซองแสลงใจ ๕ ประการ แลให้กินยาบำรุงทวารทั้ง ๓ อิกชนานหนึ่ง มีตัวยา ๑๐ สิ่ง ยาถอนแสลงใจ ๕ ประการนั้น คืออย่าฆ่าสัตวอันมีชีวิตร ตั้งตนแต่มนุษย์ลงไปถึงยุงริ้นเลือดไร สุดแท้แต่ว่าสัตวมีชีวิตรแล้วอย่าฆ่า อย่าทำให้ได้ความเจ็บปวดลำบากเวทนา ๑ พัสดุทรัพยสินสิ่งของ ๆ ใคร ๆ ทั้งโลกย ไม่จำเภาะว่าของอะไร ที่สุดลงไปจนหญ้าเส้นหนึ่งก็ดี เจ้าของเขาหวงแหนเอาไม่

18/03/2565

ให้แล้วอย่าลักอย่าฉ้อแย่งชิง แลอย่าเบียดบัง
เอาของเขาเลยเปนอันขาด ๑ อย่าเปนคนเมา
ตัณหา บ้ากาม ทำบุ่มบ่าม ล่วง ประเวณีในสัตรี
ที่เขาหวงแหนแลต้องห้ามนั้นอย่าง ๑ อย่าพูด
ปดหลอกลวงเขา อะไรไม่จริงแล้วอย่าพูด ๑
บันดาของมึนเมาคือสุราฤาเมรัย เปนของจะ
ชักนำใจให้เสียปรกติเดิม ชักใจให้หยาบแลให้
มืนเมาเชื่อมซึม ทุกสิ่งทุกอย่างเจ้าอย่าดื่มอย่า
กินเลยจนตลอดชีวิตร สุราเมรัยนี้เปนของ
แสลงใจที่ครบห้า เปนของแสลงเรี้ยวแรงจัด
สำคัญนัก ถ้ากินมันเข้าไปแล้ว ที่ไม่ควร
จะพูดก็พูดได้ ที่ไม่ควรจะทำก็ทำได้ ถึงของ
แสลงใจ ๕ อย่าง ข้างต้น จะรักษามาได้ ดี แล้ว
ถ้ามากินของแสลงที่ ๕ เข้าไป ก็อาจจะทำลาย

ล้างการประพฤติชั่วเสียได้หมดทุกอย่าง ถ้าเจ้างดเว้นของแสลงห้าอย่างนี้ได้จริงแล้ว นักปราชญ์ท่านเรียกว่า ตั้งอยู่ในเบญจเวระวิรัติอิกอย่างหนึ่งท่านเรียกว่า รักษาเบญจางคิกะศีล คือประพฤติความเว้น ๕ อย่างให้เป็นปรกติตัวเสมอไป อิกอย่างหนึ่งท่านเรียกรักษานิจจะศีล คือว่าเป็นปรกติธรรมเนียมที่ควรรักษาเป็นนิตย์เสมอไปจนตลอดชีวิตร์ อิกอย่างหนึ่งท่านเรียกว่าโลกิยะศีล คือเป็นธรรมเนียมรู้กันทั่วโลกย์ว่า ถ้าใครรักษางดเว้นการห้าอย่างนี้ได้ โลกย์ย่อมสรรเสริญว่าเป็นคนดีเป็นที่นับถือทั่วกัน ถ้าใครล่วงละเมิดธรรมดาโลกย์ ไม่มีความงดเว้นทำสุขสายตามอำเภอใจในเบญจเวร ๕ ประการแล้ว โลกย์ย่อมติเตียนว่าเป็นคนทุศีลชั่วร้าย คนดี ๆ เขา

18/03/2565

ไม่คบเขารังเกียจ จะไปอยู่ที่ไหนก็มักจะก่อ
ไภยก่อเวรขึ้นทันที ระวังตัวรักษาตัวยากนัก
เพราะความทุจริตแรงกล้า มีผลเป็นทุกข์ไภย
อยู่โดยธรรมดา นี่แลเราเรียกว่าของแสลงใจ
๕ ประการ เจ้าทั้งสองจงงดเสีย ให้ขาดระวัง
อย่าให้ของแสลงใจมากระทบถูกดวงใจของเรา
ได้ แล้วกินยาบำรุงไตรทวาร ซึ่งเป็นคู่กัน
อีกชนานหนึ่งสำหรับกล่อมหัวใจ

ยาบำรุงไตรทวารนั้น เป็นตัวสัพยา ๑๐
สิ่ง คือความเว้นบาปในกายะทวาร ๓ เว้น
ปาณาติบาตไม่ฆ่าสัตว์ ๑ เว้นอทินนาทานไม่
ลักฉ้อทรัพย์ท่าน ๑ เว้นกามะมิจฉาจารไม่
ล่วงประเวณีสามีในกามะที่ผิด คือสัตรีที่
ต้องห้าม ๑ วจีทั้ง ๓ นี้เป็นยาบำรุงกาย
ทวารให้สอาด

ยาบำรุงวะจีทวารมีสัพยา ๔ อย่าง คือ งด
เว้นมุสาวาท ไม่พูดปดหลอกลวง ๑ เว้น
ปิสุณาวาจา ไม่พูดส่อเสียดยุยงให้เขาแตกร้าว
กัน ถึงได้ยินคนหนึ่งว่านินทาคนข้างหนึ่ง
ก็อย่าเอาความข้างนี้ไปบอกแก่ข้างโน้น อย่า
เอาความข้างโน้นมาบอกข้างนี้ให้เขาโกรธร้าว
รานกัน ๑ เว้นผรุสวาจา อย่าพูดหยาบคาย
คือบริภาษด่าทอให้เจ็บช้ำน้ำใจเขา ๑ เว้นสัม
ผัปปลาปอย่าพูดตลกคนอง พูดจาเรื่องราวที่
ไม่เปนประโยชน์ ชักนำใจคนให้ลุ่มหลง ๑
วาจา ๔ อย่างนี้เปนยาบำรุงวะจีทวารให้สอาด

ยาบำรุงมโนทวารมีสัพยา ๓ สิ่ง คือ
เว้นอภิชฌาอย่าเพ่งมุ่งหมาย เอาสิ่งของผู้อื่น
น้อมเอามาเปนของตัวด้วยความโลภ ๑ เว้น
พยาบาทอย่าผูกอาฆาฏคิดเปนไพรี โกรธเคือง

18/03/2565

กับใครก็ตั้งใจคิดแช่งผู้นั้น จะให้ล่มจมฉิบหาย
กายปราณ ถ้าได้รู้ฮาว่าผู้ที่เป็นเวรกันได้ ดิบ
ได้ ตามลาภมียศชั้นก็ไม่เป็นที่ชอบใจ ถ้ารู้ฮาคน
ที่ตัวโกรธนั้นต้องโทษราชทัณฑ์ ฤาเป็นอันตราย
ตายแลล้มตายก็ดีใจใสมนัศชื่นบาน อาการ
อย่างนี้เป็นวิไสยของพยาบาท เจ้าจงงดเว้น
อย่าให้เป็นชั้นในใจ๑ เว้นมิจฉาทิฐฐิ อย่า
เห็นให้ผิดไปจากคลองยุติธรรม การที่เป็นบาป
อย่าเห็นว่าเปนบุญ ที่เปนบุญอย่าเห็นว่าเปน
บาป บุญให้ผลเปนศุข บาปให้ผลเปนทุกข์
บุญมีบาปมี โลกย์นี้มีโลกย์น่ามี วิบากผล
ที่คนทำดีทำชั่วก็มี ทำบุญทำบาปไม่ปราศจาก
ผล คุณบิดามีคุณมารดามี บัญญาความเห็น
ให้ตรงคงอยู่อย่างนี้ อย่าให้วิปริตแปรผันเปน
อย่างอื่นไป๑ สามสิ่งนี้เปนยาบำรุงใจ ย่อเจ้า

ทั้งสองคนอดงดของแสลงห้าประการ แลกิน
ยาบำรุงไตรทวาร ๑๐ ประการ อย่างว่ามาฉนี้
แลให้รักศีลรักสัตย์ยิ่งกว่าชีวิตรของตัวเกิด ไม่
ช้าก็จะหาย โรคจะพ้นทุกข์ยาก นายทดนั้น
อีก ๗ วันกลับมาหาเรา ๆ จะประกอบยาภาย
นอกให้กินสักขนานหนึ่งก็เปนหายขาด แต่
นายแทนนั้นไม่ต้องกินยาภายนอก รักษา
ด้วยยาภายในอย่างเดียวก็หายได้

ทั้งสองสหายก็ถวายนมัสการ กราบลา
พระอาจาริย์ศรีสิทธิศาตร์ กลับมาบ้านปฤกษา
กันว่าเราเคราะห์ดีแล้ว ได้ไปพบอาจาริย์
สำคัญ ควรนับถือเปนที่พึ่งได้จริง เราทั้ง ๒
ต้อง เคารพ รักษาคำ สั่งสอน ของ ท่านให้มั่นคง
แข็งแรง ถ้า เห็นใครย่อหย่อนลงก็ให้ตัก
เตือนกัน อีก ๗ วันเราจึ่งจะกลับไปหาท่านอีก

18/03/2565

สั่งกันแล้วต่างคนต่างไปที่อยู่ของตัว ตั้งแต่นั้นคนทั้งสองก็ตั้งใจรักษาศีล ๕ แลกรรมบถบริสุทธิบริบูรณ มิให้ต่างพร้อยเศร้าหมองเลย ล่วงมา ๗ วันนายทดนายแทนก็พากันไปหาพระอาจาริย์ศรีสิทธิศาตร์ๆ ก็ประกอบยาให้นายทดกินครั้งเดียว โรคลมสันดานก็หายขาดไม่เปนอีกเลย พากันลากลับมาบ้าน เวลาวันหนึ่งมีเชาเอาปลาเทโพเปนๆ ห้าตัวมากำนันท่านพระยาบุรีรักษ์ๆ จึงเรียกนายแทนมาสั่งว่า เองเปนคนผิมือแกงก็ดูได้ กินชอบผิมือเองมาหลายคราวแล้ว เองเอาปลาเทโพ ๕ ตัวนี้ไปแกงให้กูๆ จะกินเวลาบ่าย นายแทนจึงกราบเรียนว่า ได้ โปรดเถิดขอรับ เดี๋ยวนี้ผมได้รับศีลมาจากพระอาจาริย์ศรีสิทธิศาตร์ ผมถือไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตรแล้ว

ขอรับ ไต้เท้าโปรดใช้ให้ผมทำงานอื่น ๆ เถิด ถึงจะเหน็ดเหนื่อยหนักแรงอย่างไร ผมไม่ว่าเลยขอรับ

ท่านพระยากลิโกรธร้องตวาดว่า กูเป็นนายมึงมิใช่ฤา มึงเป็นบ่าวกลับจะมาบังคับกูเป็นนายอีกฤา อ้ายใจบุญกูไม่ฟังมึง กูจะไปสวนกลับมาเวลาบ่าย กูกลับมาถ้าไม่ได้กินแกงปลาเทโพกูจะเฆี่ยนมึงให้แทบตาย ท่านพระยามอบปลาให้นายแทนห้าตัวแล้วก็ไป ฝ่ายนายแทนรับปลามาใส่อ่างน้ำไว้แล้ว ก็นั่งตฤกตรองว่า ครั้นขอกระทงดูแล้วจะคิดอย่างไรดี จะรักศีลฤาจะรักตัว ถ้าไม่คิดแก่ศีลจะฆ่าปลานี้แกงให้นายเขากินตามเขาสั่งแล้วก็จะพ้นโทษพ้นภัย แต่ศีลที่เรารักษามาก็จะขาด จะตกลงข้างไหนแน่ นายแทนนั่งตฤก

นึกตรองไป ก็ปลงใจลงว่าเราได้รับปฏิญญาณต่อท่านอาจาริย์มาว่าจะรักศีลยิ่งกว่าชีวิตร ถ้าล่วงละเมิดคำสั่งท่าน ก็จะเสียสัตย์อีก ซ้ำหนึ่งเสียทั้งศีลทั้งสัตย์แล้วท่านว่ามิใช่มนุษย์ เสียที่เกิดเปนมนุษย์ อย่าเลยกูไม่ฆ่าไม่แกงแล้ว นายท่านจะเฆี่ยนจะฆ่าอย่างไรก็ตามอาญา ของท่านเถิด คิดตกลงปลงใจฉนี้แล้วนายแทนก็แบกอ่างปลาไปเทปล่อยเสียในแม่น้ำ แล้วก็กลับมานอนอยู่ในกระท่อม ให้อิ่มอกอิ่มใจปรีดาปราโมชด้วยศีลของตัว

ครั้นเวลาบ่ายพระยาบุรีบริรักษ์กลับมาจากสวนเรียกหานายแทน ถามว่ามึงแกงไว้ท่ากูแล้วฤา รีบตักเอามากูหิวกูจะกินเข้า

นายแทนเรียนว่าผมไม่ได้แกง เพราะปลามันเปนทั้งนั้น ผมปล่อยเสียหมดแล้ว โทษ

ทันทีสุดแล้วแต่จะโปรด

พระยาบุริบริรักษ์โกรธนัก ร้องตวาดด่าว่า อ้ายนี่จองหองดูถูกกูนัก มันถือว่ากูไม่ใช่นายมันไม่รู้จักนาย เอามันมัดเข้ากับหลักไปเรียกอ้ายด้วงมาเฆี่ยนเสีย ๖๐ เดี๋ยวนี้ พวกบ่าวทาษเหล่านั้นก็จับนายแทนมัดเข้ากับหลักแล้วไปเรียกหานายด้วง ไม่พบยังไปติดตามอยู่

ในขณะนั้นพเอินให้ท่านเศรษฐีมีตำแหน่งยศชื่อตั้งว่าพระรัตนากร เปนเพื่อนรักสนิทของท่านพระยาบุริบริรักษ์ ออกจากพระราชวังแล้วแวะมาหาพระยาบุริบริรักษ์ๆ เชื้อเชิญให้นั่งที่สมควรแล้วพูดจาปราไสกันตามเคย พระรัตนากรเห็นนายแทนก็ให้คิดเอนดูกรุณาเปนที่สุด จึงถามว่าอ้ายแทนมันทำผิดอย่างไรเจ้าคุณมัดไว้จะทำโทษ

18/03/2565

พระยาบุริบริรักษ์ตอบว่า อ้ายแหนนี่มันจองหองมาก ผมใช้ให้มันทำอะไรมันเฉ่ามัน ขืนขัดไม่ทำตาม จนขืนแต่ว่าใช้ให้มันแกงปลาเทโพมันก็ไม่แกง แล้วชำเอาปลาไปปล่อยเสียหมด มันไว้ตัวเปนคนใจบุญ มันไม่รู้จักนายจะต้องเฆี่ยนให้มันรู้จักนายเสียบ้าง ถ้าหาไม่อ้ายคนอื่น ๆ จะดูเยี่ยงอย่างต่อไป

พระวัตนากรจึงว่า เจ้าคุณจะเฆี่ยนมันด้วยเรื่องกับเรื่องแกงเขาจะนินทาได้ ผมขอโทษมันเสียเถิดอย่าเฆี่ยนตีมันเลย

พระยาบุริบริรักษ์ตอบว่า คุณขออะไรผมก็ไม่เคยขัดคุณเลย แต่อ้ายแหนนี่มันจองหองดูถูกผมนัก จะยกโทษให้คุณไม่ได้มันจะกำเริบใจจองหองหนักไป พระวัตนากรจึงว่าถ้ากระนั้นขอให้ ผมพูดจาใต่ถามมันดูสักหน่อย

เถิด พระยาบุรีบริรักษ์ว่าคุณจะถามอะไรมันก็เชิญถามเถิด

พระรัตนากรจึงถามว่า ย้ายแทนเองเป็นทาษท่านเงินค่าตัวเองเท่าไร

นายแทนว่า ผมเป็นทาษท่านค่าตัว ๓๐๐ บาท ขอรับ พระรัตนากรจึงว่า ค่าตัวเองก็มากอยู่ ท่านเป็นนายท่านใช้เองแกงปลาเทโพให้ท่าน การก็ไม่ยากลำบากอะไรนัก ทำไมเองจึงขัดขืนคำสั่งของท่านเล่า

นายแทนเรียนว่า ผมก็รู้ตัวว่าผมเป็นทาษท่าน ท่านใช้การงานอื่น ๆ ผมไม่ได้ขัดขืนท่านเลย แต่ท่านมาบังคับใช้ให้ผมฆ่าสัตว์ผมทำไม่ได้ เพราะได้ให้สัตย์ปฏิญญาณสมาทานมาต่อท่านอาจารย์ทนับถือแล้ว จะทำลายล้างศีลสัตย์เสียไม่ได้ ผมก็ได้เรียนท่านแล้ว

ท่านไม่ฟัง ฉันบังคับจะให้ผมฆ่าปลาให้ได้ ผมก็ต้องยอเอาท่านบ้างซิรับ

พระวัดนากรจึงว่าเถียวนี้ท่านโกรธ ว่าเองฉันขัดท่านจะลงโทษให้สาหัส ให้พอกับความโกรธของท่าน เองจะคิดว่ากระไร

นายแทนเรียนว่า เรื่องนี้ผมก็ได้คิดตกลงปลงใจของผมแล้ว ว่าขัดขืนท่านๆ เปนนายท่านคงจะทำโทษตามอาญาของท่าน ท่านเปนนายก็แต่ร่างกายของผม ซึ่งจะเปนนายควงจิตรผมด้วยไม่ได้ ท่านบังคับที่ถูกผมก็ทำตาม บังคับที่ผิดควงจิตรผมไม่ยอม ผมก็ไม่ทำตามเปนแน่ อย่าว่าแต่เพียงท่านจะเฆี่ยนตีเท่านี้เลย ถึงท่านจะเอาผมไปฆ่าเสียผมก็ยอมตาย ไม่ยอมทำลายศีลของผมแล้ว ทำไมกับตาย เกิดมาแล้วก็ต้องตาย ด้วยกันทั้งทั้ง

แผ่นดิน ผมไม่เห็นเป็นอัศจรรย์แปลกปลาด
อะไร แต่ศีลแลความสัตย์เป็นของวิเศษสำคัญ
ในโลกย์ ควรจะต้องรักษายิ่งกว่าชีวิตร์ ๆ
จะเสียไปก็ชั่งเถิด แต่อย่าให้เสียศีลเสียสัตย์
เลย ผมตกลงปลงใจอย่างนี้ ไทษทัณฑ์
ประการใด ก็สุดแล้วแต่ท่านจะทำแก่ร่างกาย
ของผมเถิด แต่ดวงจิตร์นั้นผมไม่ยอมให้กด
ขี่ข่มเหงเป็นแน่แล้วขอรับ

พระรัตนากรได้ฟังคำให้การของนายแทน
ก็ให้ชื่นพองสยองเกล้า คิดว่าท่านพระยานี้
เป็นคนอันธพาลสันดานบาป ไม่รู้จักคนดี
คนชั่ว ร้ายคนจะหาคนอย่างนี้สักคนหนึ่งก็
ไม่ใคร่จะพบ เราจะช่วยนายแทนให้พ้นยาก
จากทุกข์เสียเถิด คิดแล้วจึงเดินหน้ามาพูดกับ
ท่านพระยา ว่าอย่างนายแทนมีน้ำใจการเจ้าคุณได้

18/03/2565

ยินฤาไม่

พระยาบุรีบริรักษ์ว่าข้าพเจ้าได้ยินแล้วมั้น
ก็พูดจาจองหองต่อท่านอยู่อย่างนั้นเอง
พระรัตนาการจึงว่า เจ้าคุณอย่าเพ่อวามน
ต่อท่านจองหองก่อนตฤกตรองดู ให้เลยด เจ้า
คุณจะลงโทษแก่มัน ผมเห็นว่าไม่เปนยุติธรรม
เทวดา อารักษ์ ท่านจะไม่เข้าด้วย เจ้าคุณ ดอก
กระมัง ท่านพระยาโกรธว่าพระรัตนาการว่า
พูดเข้ากับอ้ายแทน จึงว่าคุณเห็นว่าอ้ายแทน
เปนคนดี ก็เอาเงินมาช่วยเอามันไปเถิดชิ พระ
รัตนาการตอบว่า ซึ่งเจ้าคุณยอมให้อ้ายแทน
แก่ผม ๆ ดีใจนัก อย่าว่าแต่ค่าตัวอ้ายแทน
๓๐๐ บาทเลย ถึง ๕๐๐ บาท ผมก็จะซื้อไม่
เสียดายเงิน ว่าแล้วก็ใช้บ่าวให้ ไปบอกบุตร
ที่บ้านให้บุตรเอาเงินมาใส่ค่าตัวนายแทน แก้

มัดนายแทนพาไปบ้าน ครั้นถึงจึงให้นายแทน
อาบน้ำชำระกายให้สอาด ทาน้ำหอมแป้ง
กระแจะจวงจันทน์เสร็จแล้ว จึงให้เอาเงิน๑๐๐
บาท กับผ้านุ่งห่มอย่างดี สำรับ หนึ่ง มาให้ นาย
แทน จึงว่าแก่นายแทนตัวเจ้าเป็นคนยากจน
ถึงแก่เป็นทาษเขา แต่เราชอบใจในการที่เจ้า
รักษาศีลสัตย์มั่นคงนัก ยากที่ใครจะรักษาได้
อย่างเจ้า ถึงตัวเราก็เป็นคนรักการสุจริต
แต่ยังไม่อุกฤษฐ์เหมือนอย่างเจ้า เงิน๘๐๐
บาทนั้นเราซื้อตัวเจ้าให้เป็นไทย เพราะคน
อย่างเจ้าไม่ควรจะเป็นทาษท่านผู้ใด ควรจะ
เป็นไทยอยู่กับตัวจะได้รักษาศีลโดย สดวกใจ
เงินร้อยบาทนี้ เราขอซื้อบุญกุศลผลสุจริตที่เจ้า
ได้รักษาศีลบริสุทธิ์มั่นคงดี ซึ่งเราจะเกี่ยวข้อง
ต้องการเอาตัวเจ้าไว้เป็นทาษ ใช้การงานนั้น

18/03/2565

เราไม่ต้องการดอก เมื่อเจ้าไม่มีที่จะอยู่ที่จะกิน จะอยู่กับเราๆ จะเลี้ยงไม่ให้ลำบากยากใจด้วยอาหารการบริโภค ฤาเจ้าจะสมัครใจจะไปอยู่แห่งใดเราก็ตามใจไม่ขัดขืน พระรัตนากรว่าแล้วก็เอาสารกรมธรรม์นายแทนเผาไฟเสียต่อหน้าคนเปนอันมาก

นายแทนให้วกจาบพระรัตนากร แล้วกราบเรียนว่า ซึ่งใต้เท้าอนุเคราะห์ผมครั้งนี้ พระเดชพระคุณเปนที่ยิ่ง แต่ผมเข้าใจว่าใต้เท้าไปรดอนุเคราะห์ทั้งนี้ ก็เพราะใต้เท้ารักใคร่ในการกุศลสุจริตจนไม่คิดเสียดายทรัพย์ เช่นนี้ก็เปนการหายากๆ ที่จะได้พบได้เห็น เปนอัจฉริยมนุษย์บุรุษพิเศษ การที่ใต้เท้ามีใจเปนกุศลคงจะให้ผลให้ได้ความสุขความเจริญ เห็น

ประจักษ์แก่ตาโลกย์เป็นแน่ ซึ่งได้ท้าอนุญาต
โปรดให้ผมเป็นไทย แลจะปล่อยให้ไปตาม
ประสงค์นั้น พระเดชพระคุณหาที่สุดมิได้ ผม
ทุกวันนี้บิดามารดาก็ไม่มีแล้ว จะขอกราบลา
ไป บวช เป็นประธาว อยู่กับพระอาจาริย์ศึกษิทธิ
ศาตร์ จะได้ บำเพญศีลสุจริต แล้วอุทิศ
แผ่ผลกุศลมาให้ ได้เท่าทุกวัน ๆ เงินร้อยบาท
กับผ้าสำรับหนึ่งนี้ผมขอคืนกราบเท้าไว้ ขอ
รับประทานแต่ผ้าขาวนุ่งห่มสักสำรับหนึ่งเถิด
พระรัตนากร จึงให้จัดผ้าขาวเนื้อดี มาให้
นายแทนสำรับหนึ่งแล้วว่า เงินร้อยบาทกับผ้า
สำรับหนึ่งนี้เป็นของเรา ขอกุศลผลบุญของเจ้า
แล้วเราจับต้นไม่ได้ เมื่อเจ้าจะไม่ต้องการจะ
แจกบ่ายให้แก่ใคร ก็ตามแต่ใจเจ้าเถิด
นายแทนก็รับเงินกับผ้ามาแล้ว แจกให้

18/03/2565

แก่คนในบ้านของท่านพระรัตนากรจนหมดแล้ว ก็เข้าไปลาพระรัตนากร ๆ สั่งว่าเจ้าไปบวชแล้ว จะขัดขวางฤาต้องการอะไร ก็มาบอกเราเถิด ถึงไม่ธุระอะไรก็เจ้ามาหาเราบ้าง เราจะได้บูชาตามเจตนาของเรา

นายแทนรับคำสั่งแล้ว ก็กราบลาท่านพระรัตนากรไปหานายทดผู้เป็นสหาย บรรยายเล่าความให้ฟังทุกประการ แล้วจึงว่าเพื่อนเอ๋ย ศีลสัตย์สุจริตนี้เป็นแท้แล้ว สมควรที่คนทั้งโลกย์จะปฏิบัติรักษาให้บริสุทธิ์ทั่วกัน โลกย์จะได้มีความเจริญทั่ว ๆ กัน เราทั้ง ๒ เพราะได้มาประพฤติศีลสุจริตตัวเพื่อนก็หายโรค ตัวข้าก็พ้นทายได้เป็นไทยเห็นประจักษ์แล้ว เราจะอยู่ทำไมไปบวชอยู่กับพระอาจารย์เถิด จะได้รักษาศีลสุจริตไปจนวันตาย

นายทดเห็นชอบด้วย เพราะเปนสหายร่วมใจกัน ก็ชวนชวายหาผ้าขาวได้สำรับหนึ่งแล้ว ทั้ง ๒ คนก็พากันไปบวชเปนประขาวอยู่ในสำนักนี้พระอาจาริย์ศีลสิทธิศาตร์ ๆ ก็สั่งสอนทางสันโดษฐ์ แลให้เจริญกรรมฐานทางอานาปานะสะติ ไม่ช้าไม่นานก็ได้สำเร็จบันลุสมาบัติ ฝ่ายโสกิ๋ยะฌาณ

เพลาป่าย วันหนึ่ง ท่านประขาวทด ประขาวแทนทั้ง ๒ นั่งสั่งสนทนากัน ว่าเราทั้ง ๒ คนเปนคนเคราะห์ดีมลาภอันใหญ่หลวง ถ้าหากว่าเราไปพ้นเผือเชื่อถือครูนิทัศนิเทศ อันถือลัทธิโสกย์กลมโสกย์แบนอยู่แล้ว ที่ไหนจะเอาตัวรอดได้ แต่ครูทั้ง ๒ ลัทธิยังเถียงแก่งแย่งไม่ตกลงกัน ใครไม่ตัดสินของใครได้แล้ว ลัทธินั้นจะดีจะวิเศศอะไร สำหรับแต่จะก่อวิวาท

ทุ่งเถียงแก่งแย่งกันไม่รู้จบ ถึงโดยว่าจะศึกษา
รู้ว่าโลกย์กสมจริงๆแบนจริง ก็ไม่เปนทาง
ที่จะเอาตัวรอดให้พ้นทุกข์ไภยได้ ก็เปนแต่
จะหน่วงเหนี่ยวให้จมอยู่ในโลกย์ โอฆสงสาร
เท่านั้นเอง ซึ่งเราได้มาประสบพระอาจาริย์ของ
เรานี้ เปนบุญราษีเปนมหาลาภอันเลิศแล้ว
เหมือนได้ประสบพบแก้วมีแสงสว่างให้เห็นใน
หนทางอันเกษมศุขนฤทุกข์นฤไภย เราจงอยู่
ปรนนิบัติฉลองคุณท่านไป กว่าจะหาชีวิตรัก
ไม่ ท่านประชาวทั้ง ๒ ปรองดองปฏิญญาณ
กันดังนี้ ก็ตั้งใจ ทำวัตรปฏิบัติ พระอาจาริย์ ทุก
เวลามิได้ขาด

ฝ่าย ท่านประชาว แทน คิด ถึงคุณ อุปการะ
ของพระวัดนากรอยู่เนืองๆ เวลาเมื่อออกจากที่
เจริญกรรมฐาน แลออกจากฌาณ สมาบัติ แล้ว

ก็แผ่เมตตาจิตร์อุทิศผลกุศลบุญให้แก่พระรัตนา
กรทุกครั้งทุกเวลา

ฝ่ายเหตุการในบ้านเมือง หญิงชายที่รู้เรื่อง
นายทดนายแทนก็เล่ากันต่อ ๆ ไป จนศามนั้น
แพร่หลายกระจายทุกแห่งหน พวกโรงพิมพ์
การณ์เก็บเอาความเรื่องที่พระยาบุรีบริรักษ์ จะ
ทำโทษนายแทน แลพระรัตนากรได้ช่วยทนุ
บำรุงนายแทน จนปล่อยนายแทนให้ไปบวช
เปนประชากล่าวความ โดย เลียดทุกประการ
เมื่อหนังสือพิมพ์ออกแล้ว ประชาชนชาวเมือง
ก็พากันติเตียนพระยาบุรีบริรักษ์ แลยกย่อง
สรรเสริญพระรัตนากรแซ่เซ็งไป

สมเด็จพระเจ้าสุริยาวัฒวงษาธิราช พระเจ้า
แผ่นดินได้ทรงทราบ เรื่องนายทดนายแทนตาม
ที่กล่าวในหนังสือพิมพ์ จึงมีรับสั่งให้หาพระ

18/03/2565

รัตนากรกับพระยาบุรีบริรักษ์เข้าไปเฝ้า มีรับสั่งถามพระรัตนากรก่อน พระรัตนากรก็กราบทูลตามมูลเหตุตั้งแต่ต้นจนอวสาน จึ่งมีพระราชโองการตรัสถามพระยาบุรีบริรักษ์ๆ ก็กราบทูลแบ่งเบี่ยงบ่ายแก้ตัวบ้าง แบ่งรับสารภาพบ้าง

จึ่งทรงพระพิโรธพระยาบุรีบริรักษ์ ว่าเสี่ยแรงเราตั้งให้มียศเปนผู้ใหญ่ ไม่ทำการให้รอบคอบไม่รู้จักคนดีคนชั่วคนตรงคนคด อำนาจแก่ไทยาคติโมหาคติ จะทำให้ร้ายฦๅได้ความเดือดร้อน ในใช่ที่จะเปนผู้ใหญ่ไปไม่ได้ จึ่งรับสั่งให้ถอดพระยาบุรีบริรักษ์ออกเสี่ยจากยศ แล้วจึ่งตรัสสรรเสริญพระรัตนากรว่า ไม่เสียทีที่เราชุบเลี้ยงให้มีบันดาศักดิ์ช่วยทนุบำรุงแผ่นดิน เปนคนนับถือรักใคร่ใน

ยุติธรรมสุจริตจริง ๆ ถ้าขุนนางอย่างนี้ของ
เรามีสัก ๑๐๐ นาย บ้านเมืองจะอยู่เย็นเป็น
ศุขสมบูรณ์หนักหนา ยศเพียงนี้ก็ยังหาพอ
แก่ความชอบของท่านไม่ จึงทรงพระกรุณา
โปรดตั้งพระรัตนากร เป็นเจ้าพระยาสุจริต
จริยาภิรมย์ อุดมเดช พิเศศพิสุทธิธาดากัลยา
ณัชฌาไศรย อภัยพิริยปรากรมพาหุ เสนาบดี
ใหญ่ ได้ว่าราชการทั่วทั้งพระนคร พระราช
ทานพานทอง เต้าน้ำเจียดทอง กระบี่ฝักทอง
ครบเครื่องยศเสนาบดี แล้วพระราชทานเงิน
ตรา ๑๐๐ ชั่ง มีรับสั่งว่าท่านขอบุญนายแทน
๑๐๐ บาท เราขอซื้อบุญจากท่านอีกชั้นหนึ่ง
เป็นเงิน ๑๐๐ ชั่ง ท่านอุส่าห์รักษาสุจริตยุติ
ธรรม ช่วยกันทนุบำรุงราษฎรให้อยู่เย็นเป็นศุข
ทั่วทั้งพระราชอาณาจักร์เถิด เจ้าพระยาสุจริต

18/03/2565

รับพระราชโองการแล้ว ตั้งแต่นั้นไปเอาใจใส่
ตรวจตราทุกแขวงทุกตำบล ตัดสินคดีถ้อย
ความของราษฎรโดยยุติธรรม จำนับตั้งร้อน
ให้ชาวพระนครได้ความเย็นเป็นผาสุกทุกเขตร์
แขวง ราษฎรทั้งชายหญิงนิยมนับถือสรร
เสริญ อำนวยพรทุกๆ ตามนิคม เจ้าพระยา
สุจริตจริยาภิรมย์ก็ อุตม สมบูรณ์ด้วย ลาภยศ
กิตติศัพท์ก็ปรากฏ เสียงฦๅพุ้งขจรไปในประเทศ
ทั้งปวง

ฝ่ายพระยาบุรุษรักษ์ตั้งแต่พระเจ้าแผ่นดิน
ทรงดิเดื่นแลถอดเสี่ยออกจากยศศักดิ์ ก็
เสื่อมสิ้นราษีไม่มีใครเขายำเกรงนับถือ ก็
เศร้าโศรกเสี่ยใจ ทุกข์ๆ ตรอมๆ จนเป็นโรค
ผอมเหลือง ไม่นานก็สิ้นชีวิตร์ทำกาลกิริยา

พระมหาสุบัศสีดาบศ ชักนำเอานิยายเรื่อง

นี้มาเล่าแก่ฤาษีศิษย์ทั้งหลาย แล้วสำแดงความ
อธิบายว่า นี่แลเราทั้งหลายควรที่จะเห็นจริง
แน่ใจว่า การประพฤติทุจริตด้วยกายวาจาใจ
ย่อมก่อให้เกิดผลเป็นโทษทุกข์น่ากลัวอันตราย
มาให้ การประพฤติสุจริตก่อให้เกิดศุข แลมี
อำนาจอาจจะรำงับดับทุกข์ไภยอันตรายทั้งปวง
ได้จริง ผู้ประพฤติสุจริตนั้นจะตกไปอยู่ในทิศ
ใดประเทศใด ก็มีคนรักใคร่นับถือโดยไม่
รังเกียจ จะไม่ชอบอยู่แต่คนที่ใจอันธพาล
สันดานบาป คนพวกนี้เขาเกลียดชังสุจริต
เขารักใคร่ชอบใจแต่ฝ่ายข้างทุจริต ก็แต่ว่า
ไม่พอเป็นไรดอก ถ้าประพฤติสุจริตมั่นคง
อยู่จริงๆแล้ว ก็คงจะมีบัญญาหลบหลีกคนจำ
พวกเช่นนั้น ไม่คบหาสมาคมกับเขา แลรู้จัก
ผ่อนหนักผ่อนเบากับคนพวกนั้น โดยทาง

18/03/2565

ไมตรีพอคุ้มตัวรักษาตนเอาตัวรอดได้ บุทคล
ผู้รักษาสัตย์สุจริตนั้นถึงจะตกไปอยู่ในที่
อันตรายคนพาลคุร้ายก็ดี ด้วยกำลังมลทินถือ
สัตย์สุจริตนั้นคุ้มครองรักษาก็เอาตัวรอดพ้น
ไภยได้ แลยังปกแผ่ไปคุ้มผู้อื่นได้ด้วย เหมือน
นิยายเรื่องหนึ่งว่า สามเณรองค์หนึ่งอายุครบ
อุปสมบทแล้ว ท่านอาจารย์ใช้ให้ไปลาบิดา
มารดาขออนุญาต สามเณรก็ไปแต่ผู้เดียว
ทางที่จะไปบ้านนั้นต้องไปในป่าตงเปนทาง
เปลี่ยว พวกโจรที่มาสอ้องสุมกันคอยปล้นคน
เดินทาง ก็จับสามเณรไว้จะฆ่าเสีย สามเณร
จึงว่าจะฆ่าเราๆ ก็ตายเท่านั้นเอง แต่ท่านจะ
ได้ประโยชน์สิ่งไรก็ไม่มี ถ้าท่านฆ่าเราเสีย
บัดนี้ ท่านทั้งหลายพากันมาตั้งพากเพียรอยู่
ที่นี่ ด้วยประสงค์อะไรความประสงค์นั้นก็คง

จะไม่สำเร็จ ขอท่านทั้งหลายจงปล่อยเรา
ไปเถิด

พวกโจรจึงพูดกันว่า ถ้าเราจะฆ่าเณรคน
นี้เดินทางทั้งหลายรู้ข่าว ก็จะพากันขยัน
ครันครามเสีย จะไม่มีใครมาเดินทางนี้ ความ
ที่พูดถูกอยู่ เราเอาคำมั่นสัญญาเสียอย่าให้
ไปพูดบอกแก่ใคร ๆ ให้รู้ว่าเรามาตั้งต้องสุม
กันอยู่ที่นี่ แล้วก็ปล่อยไปเสียเถิด พวกโจร
ก็ตกลงพร้อมกัน จึงเอาคำมั่นสัญญามั่นคง
แล้วปล่อยสามเณรไป สามเณรไปถึงบ้านสา
บิดามารดา แลลาพวกวงษาคณาญาติเสร็จก็
รีบกลับมาตามทางเดิม พวกโจรก็มิได้กักขัง
ไว้ปล่อยให้ไปโดยสดวก

ฝ่ายบิดามารดา กับหมู่ญาติของสามเณร
ก็จัดหาเข้าของต่าง ๆ ซึ่งจะเอาไปทำบุญ

18/03/2565

บวชสามเณรได้พร้อมแล้ว ก็พากันมาลึงกลาง
ดง โจรพวกนั้นก็ออกปล้นแย่งชิงเอาเข้าของ
ได้หมดแล้วจับไว้จะฆ่าเสียทั้งหมดด้วย ประ
สงค์จะให้ความสูญ ฝ่ายบิดามารดาญาติ
ของสามเณร ก็พากันร้องไห้คร่ำครวญถึง
สามเณร ว่าพ่อเณรเอ๋ยใจคอของพ่อช่างกะ
ไรเลย นิ่งเสียได้ ไม่บอกให้รู้ตัวบ้าง ว่า
โจรเขาตั้งอยู่ที่นี่จะได้หลีกหนีไปทางอื่น ถึง
กะไรไปบวชเรียนพ่อเณรแล้วกลับมาถึงจะตาย
ก็ไม่เสียดายชีวิตรเลย

นายโจรได้ยินคนเหล่านั้นร้องไห้คร่ำครวญ
ถึงสามเณร จึงร้องถามว่าพวกนี้เป็นอะไรกับ
เณร คนเหล่านั้นก็บอกว่า ข้าเป็นบิดามารดา
น้ำอาลุงของเณร

นายโจรถามว่าทำไมเณรไม่บอกบ้างเลยฤๅ

ว่าเรามาตั้งอยู่ที่นี่

บิดามารดาญาติของสามเณรตอบว่าไม่มี เลยพ่อสักคำเดียวเณรก็ไม่ได้พูด ถ้าบอกให้รู้แล้วพวกข้าจะมาทำไม

นายโจรได้ฟังก็บังเกิดขนพองสยองเกล้า คิดว่าเณรองค์นี้แท้ๆ แต่บิดามารดาก็ยังไม่รักเท่าความสัตย์ เธอรักษาสัตย์มั่นคงไม่มีใครเสมอ ถ้าเราจะขืนทำร้ายญาติโยมของท่านผู้วิเศษเช่นนี้ เราคงจะต้องตายด้วยอาญาจักรเป็นแน่ คิดแล้วจึงร้องห้ามพวกโจรบริวารว่าเหวยพวกเรา อย่าทำร้ายแก่ญาติโยมของท่านสามเณรเลย แย่งเอาของอะไรของเขาไว้บ้าง คืนให้เขาให้หมด คนพวกนี้เราทำร้ายเขาไม่ได้ พ้าจะฆ่าเราตาย พวกโจรทั้งหลายก็แกมัดคนเหล่านั้นออกหมด แล้วคืนของให้

18/03/2565

สัน นายโจรจึ่งว่าแก่บิดามารดาท่านสามเณร ว่าเชิญท่านไปให้สบายเถิด ข้าพเจ้าจะขนเข้าของไปตามส่งให้ถึงท่านสามเณร ข้าพเจ้าจะได้ขอยะมาโทษท่านด้วย ว่าแล้วก็ให้พวกโจรบริวารหาบคอนเข้าของ ไปส่งญาติโยมพระสามเณร ไปถึงนายโจรก็ตรงเข้ากราบลงที่เท้าพระสามเณรแล้ว กิ่งวอนขอยะมาโทษพระสามเณร ๆ ก็เทศนาโปรดให้พวกโจรเหล่านั้นละพยศร้าย เลิกถอนทิ้งโจรกรรม กลับเปนคนรักษาศีลสัตย์สุจริตไปด้วยกันทั้งพวก

นี่และท่านทั้งหลายพึงพิเคราะห์ใคร่ครวญดูให้เลื่อมเลิศ ท่านผู้รักษาศีลสัตย์สุจริตมั่นคงเท่าเทียมกับชีวิตร์นั้น ถึงเขาทำแค้นคับยับจน ก็เปลื่องปลดตนแลพ้นพวกให้พ้นไภยอันตรายได้ โดยสดวก ดุจนายทดนายแทน

แลเรื่องพระสามเณรนี้เปนตัวอย่าง

อนึ่งเรื่องนายทดนายแทนนั้น เมื่อพังไป ตามเรื่องนิยายก็เปนคดีตามคดีโลกย์ ถ้าจะตรองให้ถูกเลยคลงไปอีกชั้นหนึ่ง ก็ตกต้องคงตรงกับคดีธรรม

พวกฤาษีศิษย์ทั้งหลาย จึ่งถามว่า ท่านเจ้าข้า ซึ่งเรื่องนายทดนายแทน เปนคดีฝ่ายคดีโลกย์นั้น ข้าพเจ้าทั้งหลายเอาใจใส่ชี้คดีความแล้ว แต่จะเทียบลงให้ตรงกับคดีธรรมนั้น ตรงกันอย่างไร ข้าพเจ้ายังมืดมนธ์คิดไม่เห็นเลย ขอพระอาจาริย์เจ้าได้โปรดชี้แจงให้ข้าพเจ้าทั้งหลายเอาใจด้วยเถิด

พระมหาสุบัศดาบศ จึ่งว่าท่านทั้งหลาย ยังไม่เอาใจฤาเราจะอธิบายให้เอาใจ เรื่องนี้พานจะฤกอยู่สักหน่อย ท่านทั้งหลายอุส่าห์

18/03/2565

ตั้งใจกำหนดโดยแยบคายเถิด ข้อที่ว่านายทต
เปนโรคลมสันดานมาแต่กำเนิด รักษาด้วย
หยูกยาตามธรรมดาโรคก็ไม่หาย ต่อนายทต
ได้ไปประสบพระอาจารย์ศิริสิทธิศาตร์ๆ สั่ง
สอนให้รักษาศีลสุจริต ล้างบำระปฏิสนธิ
วิญญาณที่มัวหมองให้ผ่องใสบริสุทธิ โรค
จึงหาย ขาดไป นั้น เปนความเทียบเคียงใน คดี
ธรรม ท่านว่ามนุษย์ทั้งหลายคือหญิงชายที่เกิด
มาในโลกย์นี้ทั่วกัน เมื่อถือเอาชาติคือมีความ
เกิดแล้ว ชราพยาธิมรณะก็ติดมา พร้อม
กับชาติความเกิดนั้นเอง ชาติกับชราพยาธิ
มรณะไม่ห่างไกล กันตอก ความเกิดแก่ไข้เจ็บ
แลความตายเปนธรรมดา ตัวของสัตว์บุคคล
ทั่วไปทุกคนไม่แปลกกัน ต่างกันก็แต่เพียง

ชำบ้างเร็วบ้างเท่านั้น เกิดแล้วแก่ ๆ แล้วก็
ไข้เจ็บ ไข้เจ็บแล้วก็ตาย คิด ๆ เนื่อง กัน
ไปไม่มีอะไรคั่น ชาติต่อกันกับชราคือว่าเกิด
แล้วก็แก่ ในทันใดนั้นเอง แต่ว่าเป็นชราอย่าง
เลื่อยไม่ใคร่จะมีใครเห็น ไม่มีใครเรียกว่า
ชรา มนุษย์ตั้งปฏิสนธิวิญญาณขึ้นในครรภ์
มารดา ตามธรรมดาวิไสยของสัตว์ ซึ่งเป็น
ชลามพุชะ กำเนิดปฏิสนธิวิญญาณขึ้นแล้วก็
แปรมา ๆ จนเป็นขึ้นเนื้อเส้นเอ็นจะสาขา จน
พร้อมอาการ ๓๑ บริบูรณ์แล้วก็คลอดจากครรภ์
มารดา ก็การที่แปรมา ๆ อย่างนี้นี่ คืออะไร
เล่า ตัวชราความแก่ไม่ใช่ฤา แต่คนทั้งหลาย
เขาไม่เรียกว่าแก่ จึงไม่เห็นว่าเป็นชรา แต่กระ
นั้นก็ยังพลั้งพูดกันอยู่บ้าง ว่าครรภ์แก่ท้อง
แก่นี่เป็นพยานอยู่แล้ว ครั้นเมื่อคลอดออก

18/03/2565

มาแล้ว ความที่พูดกันว่าครรภ์แก่ๆ นั้นก็หาย
ไปเสีย ตั้งเรียกกันขึ้นใหม่ ว่ากุมารว่าทารก
ว่าเด็ก แต่กระนั้นก็ยังพลั้งพูดว่าเด็กอ่อนเด็ก
แก่ ที่ว่าแก่ๆ ในระยะเหล่านี้ก็คือชราทั้งสิ้น
ครั้นทารกนั้นเจริญขึ้นโตขึ้นๆ จนอายุสิบหก
สิบเจ็ดปี ที่นั้นคำที่ว่าแก่ๆ ก็หายเงียบไป
กลับเรียกเสียว่าหนุ่ม จนถึงอายุสี่สิบห้าสิบปี
ผมหงอกพันหลุดเกิดมีขึ้น จึงเรียกกันว่าแก่
โดยที่แท้ตั้งแต่ปฏิสนธิมาจนตลอดตลอดจน
หนุ่ม ความชราว่างเว้นเมื่อไร ชราติดต่อกัน
มาแต่ชาติก่อนครอบงำกินอายุ เสมอทุกวันคืนทุก
ทุ่มโมงมิได้ขาด แต่เป็นชราอย่างเสียดไม่
ปรากฏ นักปราชญ์ท่านเรียกว่าปติจฉันนะชรา
ความแก่กำบังความแก่หายตัวได้ จึงไม่มีใคร
เห็นว่าแก่ ต่ออายุห้าสิบหกสิบ ชราที่แทรก

สิงมาแต่ปฏิสนธินั้นซ่อนตัวอยู่ไม่ได้ ก็สำแดงอาการมีผมหงอกพ้นหลุดเปนต้นออกให้คนทั้งหลายเห็น เหมือนจะบอกว่าเราก็ไม่ได้มาแต่เดียวเราแหวกสิงอยู่ในกายนี้เอง แต่คนทั้งหลายไม่รู้จักเรา บัดนี้เราจะให้รู้จัก เราเสียบ้างชราที่ปรากฏแก่ตาโลกย์ใครๆ เลี่ยงไม่ได้นั้น นักปราชญ์ท่านเรียกว่าอับปะติจฉันนะชรา ว่าความแก่ไม่ซ่อนกำบังออกตัวให้เห็นชัดทั่วกันๆ สังขารคือของมีเหตุบจจัยปรุงแต่งให้เกิดให้เปนขึ้นนั้นท่านจัดไว้เปน ๒ อย่าง อุปาทินนะกะสังขาร ๑ อนุปาทินนะกะสังขาร ๑ สังขารคือร่างกายแลชีวิตรวิญญาณ ที่เรียกโดยรวมว่านามแลรูป ของสัตว์เดียรัจฉานแลมนุษย์ทั้งสิ้น นี่แลคืออุปาทินนะกะสังขาร ด้วยว่าเปนของอันกรรมแลกิเลศเข้ายึดหน่วง

จับต้องแทรกสิงลงได้ เพราะว่าจิตร์ใจวิญญาณของสัตว์ แลมนุษย์เป็นที่อาไศรยก่อให้เกิดกิเลศ ให้เกิดอกุศลเหตุต่าง ๆ คือรู้จักโลภหวงแหนอยากได้ รู้จักโกรธ รู้จักหลง โลภโกรธหลงทั้ง ๓ ประการซึ่งเป็นต้นเค้ากิเลศทั้งปวง เมื่อใดสังขารคือวิญญาณของสัตว์เป็นเชื้อ เป็นที่ยึดอาไศรยแล้ว ก็มีกำลังกล้าให้สังขารนั้น ทำบาป อกุศล ต่าง ๆ ตามอำนาจของตัว

ถ้าฝ่ายข้างเหตุเป็นส่วนบุญส่วนกุศล คือความไม่โลภไม่โกรธไม่หลง มาเข้ายึดแทรกสิงในสังขาร คือวิญญาณของสัตว์ก็ให้สัตว์ทำบุญบำเพ็ญกุศลตามอำนาจของตน กุศลเหตุ อกุศลเหตุทั้ง ๒ ประการนี้ย่อมเข้ายึดอาไศรยจิตร์วิญญาณของสัตว์เตียรัจฉาน แล

มนุษย์ แล้วก่อให้เกิดกรรมคือบุญบาปต่อไป เพราะฉนั้นสังขาร ของสัตว์เดียรัจฉานแล มนุษย์ ท่านจึงเรียกว่า อุปาทินนะกะ สังขาร เกิดแต่วิบากฝ่ายกุศล แลอกุศลประชุมปรุงสร้างตกแต่งให้เป็นชน

อนุปาทินนะกะสังขาร คือ แผ่นดิน ฟ้า อากาศบรรพตภูเขากอหญ้าต้นไม้ต่าง ๆ ซึ่งเปนของไม่มีวิญญาณทั้งสิ้น ของเหล่านี้กรรมกิเลศไม่เข้ายึดหน่วงเหนี่ยวจับต้องได้ เพราะไม่มีวิญญาณเปนเชื้อ ท่านจึงเรียกว่าอนุปาทินนะกะสังขาร ก็ชรานี้ย่อมครอบงำทั่วไปในสังขารทั้งสองประการ ถึงอนุปาทินนะกะสังขารก็มีเกิดแก่เจ็บตายเหมือนกัน ถ้าจะพิเคราะห์ดูให้รู้ง่าย ให้ดูแต่ดอกไม้ผลไม้ก็อาจเห็นได้ ต้นไม้ชนิดมีแต่ดอกไม่มีผลเผล็ด

ดอกออกย่อนย่อมเปาวั่แล้ว ค่อยเจริญขึ้นจน
โตใหญ่แย้มบาน โรยร่วงเหี่ยวแห้งไป ถ้าเปน
ชนิดต้นไม้มีผลเผล็ดดอกออกช่อ จนช่อดอก
นั้นแก่ กลีบเกสรร่วงหล่นไปแล้วเผล็ดดอก
เปนผลเล็ก ๆ แล้วค่อยเจริญขึ้นโดยลำดับ
จนแก่ห่ามสุกงอม แล้วก็ร่วงหล่นไป ก็อันว่า
ดอกไม้ผลไม้ เกิดขึ้นด้วยพืชนิยม อุตุนิยม
แลธรรมดานิยม ก็ย่อมมีเกิดแก่ไข้ตายเหมือน
กัน แต่เมื่อดอกไม้ผลไม้ยังไม่แย้มไม่บาน
แลยังไม่ห่าม คนทั้งปวงก็ไม่ได้เรียกว่าดอก
ไม่แก่ผลไม่แก่ โดยที่แท้ความแก่ของดอก
ไม้ผลไม้ก็เปนปะติจฉันนะชรา ครอบงำประจำ
มาตั้งแต่ดอกไม้ ผลไม้ เผล็ดออกออกมาตลอด
มาจนโรยร่วงสุกงอมหล่น ก็เปนอันสิ้นมรณะ
ไปครั้งหนึ่งคราวหนึ่ง

พยาธิความโรคไภยไข้เจ็บนั้นเล่า ก็ติดประจำมาตั้งแต่ปฏิสนธิ ใช่ว่าต่อสังฆารแก่กล้าพยาธิจึงจะมีมานั้นก็หาไม่ คิดตรวจดูให้เลี่ยดเถิด สัตว์ตั้งปฏิสนธิขึ้นในครรภ์มารดา บางที่ยังไม่ทันเจริญใหญ่ พอตั้งเปนชิ้นเนื้อฤาเปนปัญจะสาขาขึ้น พยาธิเบียดเบียนจนแท้งออกจากครรภ์มารดาก็มี บางทีอวยะวะเจริญใหญ่จนครบบริบูรณ์จวนจะคลอดอยู่แล้ว พยาธิแรงกล้ายังไม่ทันคลอดตายเสียในครรภ์มารดาก็มี ตายในขณะคลอดจากครรภ์มารดาก็มี ถึงคลอดออกมาโดยปรกติ พอคลอดแล้วบิดามารดา แลหมู่ญาติก็ต้องหายากวาดยาหยอดบำรุงรักษามาจนคุ้มใหญ่นั่นคืออะไร ตัวพยาธิไม่ใช่ฤา มนุษย์เราถ้าเวลาปรกติไม่ไข้เจ็บอะไร ใจก็เผลอสติมพยาธิเสีย หารู้ว่าพยาธิ

18/03/2565

เปนธรรมดา เปนของคิด ประจำอยู่ใน ตัวตั้งแต่
ปฏิสนธิเปนเดิมมาไม่ เมื่อพยาธิโรคไภยไข้
เจ็บอันแรงกล้ามาถึงตัวเข้าแล้ว ก็วุ่นวาย
หวาดหวั่น ตกใจไม่เปนสมประดี จนเสีย
ที่ในมรณะสงคราม ถ้าหากว่าฝึกใจให้เปน
อาจินต์ให้รู้เท่าสังขารเสียว่า ชราพยาธิโรคไภย
ไข้เจ็บ ที่ส่งอายุของเราให้ไปถึงมรณะเร็ว
เข้านั้น เปนธรรมดาตัวของเรา ๆ จะหลีกเสีย
ให้พ้นไปไม่ได้ แม้นฝึกใจให้เชื่องชินกับพยาธิ
มรณะนี้เสมออยู่แล้ว ถึงพยาธิจะมีมาก็จะ
ไม่หวาดหวั่นตกใจอะไรนัก เพราะกำหนดรู้เสีย
ว่าพยาธิมรณะ ก็เปนของ คิดมา สำหรับ สังขาร
ร่างกายของเราแต่เดิมไม่ใช่ของอื่นของจรที่ไหน
มา ก็การจะเยียวยารักษาพยาธิให้หายขาด
นั้น ถ้าเปนแต่หยูกยาของแพทย์ของหมอ ก็

รักษาพอสงบไปหายไปได้ครั้งหนึ่งคราวหนึ่งเท่านั้น อันจะเยียวยารักษาพยาธิให้ขาดเด็ดนั้นก็ได้แต่เพียงตัดมูลราก คือตัดชาติความเกิดให้ขาดสูญไปได้ด้วยอาวุธ คือปัญญาพร้อมกับอริยมรรค

ถามว่าก็จะทำไฉน จะปฏิบัติอย่างไรเล่าจึงจะได้อาวุธอันสัมปยุตด้วยอริยมรรคปัญญา แก้ว่าผู้ที่อยากจะได้อาวุธอันคมกล้าเช่นนั้น ต้องตั้งศรัทธา ๑ ความเพียร ๑ สติ ๑ ปัญญา ๑ ให้มั่นคงไม่รู้จักถอย แล้วดำเนินทางปฏิบัติตั้งแต่บุรพภาค คือศีล ๕ แลกรรมบถเป็นภูมิพื้น ให้บริสุทธิบริบูรณ์ชำระฟอกปฏิสนธิวิญญาณให้บริสุทธิ์ผ่องใส ยึกหัดน้ำใจให้ติดแนบเนื่องอยู่กับกุศลฝ่ายเดียว เกี่ยวกันห้ามใจอย่าให้ตกไปข้างฝ่ายอกุศลได้ แล้ว

18/03/2565

จึงค่อยชยับการปฏิบัติ ให้ดำเนินสู่หนทาง
ใหญ่หนทางตรง คืออัษฎางคิกะมรรคมีองค์
คุณ ๘ ประการ คือปัญญาเห็นชอบ ๑ ความ
ดำริห์ชอบ ๑ ความกล่าวาจาชอบ ๑
ความกระทำกายะกรรมชอบ ๑ ความเพี่ยร
เสี่ยงชีวิตร์ชอบ ๑ ความพยายามชอบ ๑ ความ
รฤกชอบ ๑ ความตั้งใจไว้มั่นคงชอบ ๑ เมื่อ
ได้ดำเนินปฏิบัติในหนทางตรงอันมีองค์แปด
ประการฉนี้แล้ว ก็คงจะได้อาวุธคือปัญญาอัน
คมกล้ามาฟาดฟันตัดซึ่งชาติ ความเกิดเสี่ยได้
เมื่อตัดชาติขาดแล้ว ชรา พยาธิ มรณะก็ พลอย
ขาดไปด้วย เปนนิฉินทะนะพินาศ ขาดเด็ดไม่มี
ต่อไป ลักษณะที่ว่ามานี้เปนคดีธรรมเปรียบ
เทียบ กับ นายทด อัน หาย โรค ลม สันดาน ด้วย
กำลังทัดน รักษาศีลสัตย์สุจริตดังกล่าวแล้วนั้น

18/03/2565

ข้อซึ่งว่านายแทนไท้พันจากทาษ ด้วยอำนาจรักษาสุจริตนั้น เมื่อจะกล่าวโดยศีลธรรมมีอยู่คำท่านกล่าวไว้ว่า อุโนโลโกอติกโต ตัณหาทาโส ว่าสัตว์โลกย์คือมนุษย์บุรุษย์สัตรีหมดด้วยกันทั่วโลกย์พิภพนี้ มีน้ำใจบกพร่องอยู่เสมอ ไม่รู้อิ่ม ไม่รู้เบื่อ ไม่รู้เต็ม ได้หนึ่งแล้วยังเอิบเอื่อมจะหาให้เป็นสอง ได้สองจะหาให้เป็นสามเป็นสี่ เผ่าแต่เพิ่มพูลทวีความอยากความปรารถนาให้ใหญ่ไพศาลไปไม่มีที่สุด ท่านว่าไว้ว่า จักรวาฬกว้างนักพรหมโลกย์ก็สูงนัก ก็แต่ถึงกระนั้นก็ยังไม่พอไม่จุใส่ความโลภของมนุษย์สักผู้เดียว

อนึ่งท่านว่า ภูเขาอันสูงใหญ่เสมอเขาสิเนรุบรรพตเป็นภูเขาศิลาตั้งร้อยแห่ง ถ้าหากว่าท่านผู้มีฤทธิเดชานุภาพอันแรงกล้า จะมา

นฤมิตรภูเขาศิลานั้นให้เปนทองคำไปสิ้นทั้งภูเขาแล้วจะแจกแก่มนุษย์ให้เต็มให้พอแก่ความปรารถนา ภูเขาทองคำนั้นคงจะไม่พอเปนแน่ เพราะว่าแต่มนุษย์คนเดียวก็จะกระโจมเอาทั้งสิ้นทั้งหมดทั้งบรรพตนั้นเสียแล้ว มนุษย์ทั้งหลายอื่น ๆ จะมาได้อะไรอีกเล่า ตัณหาความโลภของมนุษย์กว้างขวางใหญ่โตไม่มีที่สุดถึงเพียงนี้ ตัณหาคือความโลภเจตนานี่แลเปนเจ้าเงินของมนุษย์ทั้งหลาย มนุษย์ทั้งหลายย่อมเปนทาษแห่งตัณหาสิ้นด้วยกัน ตัณหาเปนผู้กระซิบหักใจ บังคับแนะนำให้กระทำการชั่วการบาปต่าง ๆ ทำให้ตนรน ทะเยอทะยานไปไม่รู้สงบไม่รู้จบสงได้ ฝ่ายสัตว์โลกย์คือมนุษย์ชายหญิงเราท่านทั้งหลาย อยู่ในอำนาจของนายคือตัณหา นายบังคับมาอย่างไร

ก็ทำไปตามบังคับ ผิดก็ทำถูกก็ทำ ไม่ฝ่าฝืน
ขืนขัดนาย การงานของนายก็ไม่รู้หมดรู้สิ้น
นาย ก็ใช้ไปจนหมดอายุไป ชาติหนึ่ง ภพหนึ่ง
แล้วนายก็ชักนำให้ไปถือเอาชาติอีก ตั้งชาติ
ตั้งภพขึ้นใหม่อีกเล่าหมุนเวียนอยู่อย่างนี้ ร่ำไป
เพราะฉนั้นแล ท่านจึงว่าสังสาระวัฏหมุนเวียน
วนไม่มีที่สุดจนค้นหาเบื้องต้นไม่ พบไม่ปรากฏ
ด้วยกระแสแห่งตัณหาไหลไปไม่มีกำหนดภูกเล
เภดังทเลอันภูกกว้างเหลือจะประมาณ ยากที่
จะว่ายข้ามไปให้ถึงฝั่งฟากโน้นได้ เพราะฉนั้น
ท่านจึงว่า สรรพสัตว์เวียนว่ายอยู่ในสังสาระวัฏ
ก็อทเสตัณหานี้เอง ก็ชื่อว่าสัตว์โลกย์เปน
ทาษแห่งตัณหานี้ บางพวกก็ไม่รู้สึกตัวเลย
ว่าตัวต้องเปนทาษของตัณหา เข้าใจเสียว่าตัว
เปนไทยอยู่กับตัวไม่มีนายบังคับ ที่แท้นั้นนาย

18/03/2565

เขาใช้อยู่เสมอทุกวันทุกเวลา บางคนก็รู้สึกตัวบ้าง แต่ถึงรู้ก็ไม่ผ่อนชั่นชัดนายเขาได้ เพราะยอมใจให้ตกอยู่ในอำนาจของนายเขาแล้ว ก็ทำไปทั้งรู้ๆ นั่นเอง ก็อันบุคคลที่อยากจะหลุดพ้นอำนาจนายคือตัณหา อยากจะเป็นไทย อยู่กับตัวนี้จะง่ายยากก็ยาก จะว่าง่ายก็ง่าย เพราะว่าหนทาง เป็นอุบาย จะทำตน ให้หลุด พ้นจากทาษนั้นก็มีอยู่ แต่ตัวจะทำจะประพฤติฤาจะไม่ประพฤติ ถ้าจะประพฤติแล้ว ต้องเป็นคนรู้เท่านายชั่วใจนายร้ายไป จนคิดฆ่านายคือตัวตัณหาให้ตายเสียได้เมื่อใดตัวก็จะเป็นไทยเมื่อนั้น ด้วยว่าการที่เป็นทาษแห่งตัณหา ไม่เหมือนกับเป็นข้าเป็นเจ้ากันในมนุษย์ ที่เป็นหนี้เป็นทายกันในมนุษย์นี้ เราเป็นหนี้อยู่เท่าไร เราจะมีเงินใช้เขาจนหมดหนี้แล้ว ตัวเราก็พ้น

จากทาษได้เป็นไทย ก็อันเป็นทาษแห่งตัณหา
นั้น ถึงจะมั่งมีทรัพย์จนล้นเหลือก็ถ่ายค่าตัว
ไม่ได้ ไม่หลุด ต้องปองคิดฆ่าตัณหาให้ตายเสีย
อย่างเดียว จึงจะหลุดจะพ้นจากทาษ ก็อันจะ
สู้รบกับตัณหาจะฆ่าตัณหานั้นก็มิใช่ง่าย ต้อง
เป็นคนพยายามกล้าหาญมั่นคงไม่ท้อถอย หา
อาวุธที่คมกล้าจริง ๆ จึงจะฆ่านายได้ ด้วย
ตัณหามีอำนาจมากนัก เพราะอาศัยความ
ข้อนี้แลท่านจึงสอนไว้ว่าธรรมดานายโยธา ผู้
ฉลาด เมื่อจะทำการศึกสงครามเอาชัยชะนะ
ข้าศึกเขาย่อมหาที่ชัยภูมิเป็นที่มั่นก่อน ตระ
เตรียมจัดโยธาพลากร แลศาตราวุธไว้พร้อม
เสร็จ แล้วก็ยกออกต่อสู้หมู่ประปักษ์ เอา
ชัยชะนะได้ โดยสดวกฉันใด มนุษย์บุทคล
ที่คิดจะทำสงครามกับกิเลศ อยากจะฆ่านาย

18/03/2565

โยธาคือตัณหาเสี่ยให้ตายนั้นก็ต้องหาที่ยุทธภูมิให้เป็นที่มั่นใจเสี่ยก่อน

ก็อะไรเล่าเป็นยุทธภูมิที่มั่น ยุทธภูมิก็คือศีลสัตย์สุจริตมั่นคงนี่เอง ประพฤติปฏิบัติตัดทรมานกายวาจาใจให้อยู่ในอำนาจของตัวให้จงได้ ชำระขัดฟอกกายวาจาใจให้บริสุทธิ์ตามภูมิศีลชั้นต่ำคือเบื้องจะศีล ฤๅกุศลกรรมบถนี้ให้มั่นคงก่อน แล้วบำเพ็ญศีลสัตย์สุจริตอื่น ๆ ขั้นสูง ๆ ต่อขึ้นไป ประพฤติเป็นอาจิณสมาทานเป็นปรกติตัวที่เดียว เป็นอริยะกันตะศีลไม่รู้เศร้าหมองต่างพร้อย เมื่อบำเพ็ญปฏิบัติในศีลให้มั่นคงดีเช่นนั้นแล้ว ชื่อว่าได้ไชยภูมิที่มั่นเป็นที่ยืนเหยียบได้แน่นหนาไม่จลาจล ที่นั้นก็ตั้งหน้าพยายามประกอบความเพียรทำใจ

ให้เป็นสมาธิ คือทำใจให้มั่นแน่นอนให้ผ่องใส ให้ห่างไกลจากเบ็ญจนิวรณ์ ๕ คือ กามะฉันท ๑ พยาบาท ๑ ถีนะมิทธะ ๑ อุทธัจจะกุกกุจจะ ๑ วิจิกิจฉา ๑ เกี่ยวกันนิวรณ์เสี่ยให้ห่างไกล อย่าให้เข้ามาเสียดแทรกครอบงำดวงจิตร์ได้ แล้วทำใจให้ตั้งมั่น ให้ยึดอยู่ในอารมณ์อันเดียวให้เป็นเอกัคคะตา อย่าให้พุ่งส่านไปสู่อารมณ์อื่น ๆ ทำใจให้แน่วแน่เป็นหนึ่งนิ่งอยู่ที่เดียวมิให้พุ่งส่านไปสู่อารมณ์อื่น ๆ ได้บันลุฌานที่ต้น แล ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ตามลำดับ จิตร์มีอำนาจชำนาญในฌานสมาบัติ จัดเป็นสมาธิจิตร์

ที่การที่จะทำใจให้เป็นสมาธิจิตร์ได้นี้ ต้องอาไศรยที่กหัดดูกใจด้วยกรรมฐาน คือสะมะถะภาวนาที่จำแนกไว้ ไตยประเภท ๔๐ กระสิณ ๑๐

18/03/2565

ขสุภ ๑๐ อนุสสะติ ๑๐ พรหมวิหาร ๔ ธาตุ
ววัฏฐาน ๔ อาหาเรปฏิกูลสัญญา ๑ ในกรรม
ฐาน ๔๐ นี้ จะผูกใจด้วยกรรมฐานบทใด
บทหนึ่งก็ได้ ตามแต่จะเลือกกรรมฐานที่
ชอบแก่จิตร์จริยาของตัว บำเพ็ญเพียรภาวนา
ไปกว่าจะถึงอัปปะนา บันลุปฐมฌานมีองค์ ๕
คือวิตกวิจาระปีติสุขเอกัคคะตา ก็จัดเบ็ญจ
นิวรณ์เสี่ยได้ แล้วก้าวขึ้นถึงฌานที่ ๒ ละ
วิตกวิจาระเสี่ยได้ ยังมีอยู่แต่ปีติ สุขเอกัค
คะตา แล้วย่างขึ้นฌานที่ ๓ ละปีติเสี่ยได้ยัง
คงอยู่แต่สุขแลเอกัคคะตา แล้วบันลุฌานที่ ๔
ละสุขเสี่ยไม่มีทุกข์ไม่มีสุข ยังคงมีแต่เอกัค
คะตาสิ่งเดียว ปราบปรามเผากิเลศอย่างหยาบ
อย่างเลอียด ด้วยกำลังฌานได้ดังนี้เรียกว่า
ทำใจให้เป็นสมาธิ

แม้นถึงทำใจให้ระงับสงบดีได้ ถึงอย่าง
นักยังฆ่ากิเลสไม่ตาย ต้องหาอุบายสร้าง
อาวุธที่คมกล้า คือวิปัสสนาปัญญาอีกชั้นหนึ่ง
วิปัสสนานั้นคือเจริญอย่างไร ทำใจอย่างไร
วิปัสสนานั้น คือยกอารมณ์ หน่วงเอาชาติ
ชราพยาธิมรณะเป็นหลักฐาน แยกเอาสังขาร
ขันธ์เพ่งพิจารณาให้แจ้งประจักษ์ โดยลักษณะ๓
คือเห็นว่าสังขารไม่เที่ยง รู้ผันแปรไม่ยั่ง
ยืน๑ สังขาร เป็น แต่กองทุกข์ ไม่ มีสุข๑
สังขารเป็นอนัตตา ใช่ตัวตน ไม่เป็นสัตว์ ไม่
เป็นบุคคล สูญเปล่าทั้งสิ้น๑ เพ่งสังขารด้วย
ลักษณะ๓ ตามลำดับวิปัสสนาปัญญา จนถึง
โคตรภูญาณ ก็จะได้ประสบปัญญาอย่างยิ่ง
ซึ่งรู้จักของจริงทั้ง๔ ประการ คือปัญญาหยั่ง
รู้ ทุกขะอริยสัจทุกขะสมุทยสัจ ทุกขะนิโรธ

18/03/2565

อริยสัจ ทุกขะนิโรธคามินี่ปฏิปทาอริยสัจ ตรัสรู้แจ้งจริงเปนสัจจากิจสมัย บันดาทุกข์ มี่เท่าไร ก็กำหนดรู้เสียหมดสิ้นเชิง ทุกข์ สมทัย คือกามะตัณหา ภะวะตัณหา วิภะวะ ตัณหา ซึ่งเปนของก่อให้เกิดทุกข์ ก็สละ ละเสียได้ขาดเด็ด แล้วกระทำให้แจ้งซึ่งทุกขะ นิโรธบันลุธรรมเปนที่ดับทุกข์ เจริญมรรค ภาวนาแปรจากโลกี่ย์ให้เปนโลกุตรจิตร์ บันลุ ล่วง ถึง อริย มรรคาริย ผล ตาม ลำ ดับ อริย ภูมี่ คือ โสตาปฏิมรรคเปนต้น อระหัตตะผลเปน ที่สุดหลุดพ้นจาก ชาติชราพยาธิมรณะ ฆ่าตัณหา ตาย ทำลายกิเลศออกตัวเปนไทยไม่เปนทาย แห่งตัณหาต่อไป

นี่แลท่านทั้งหลายจงรู้เถิดว่า บุทคลที่อยาก จะหลุดพ้นจากอำนาจนายคือตัณหาต้องบำเพ็ญ

ศีลสัตย์สุจริตให้เป็นภูมิพื้น เป็นที่ยืนให้แน่น
หนามั่นคงเสียก่อน เหมือนภาสิตคำสอนท่าน
กล่าวไว้ สี่เลปติฏฐายะนะ โรสปัญโญจิตตัง
ปัญญัญจะภาวะยัง ว่าบุคคลมีปัญญาดี อยาก
จะปลดเปลื้องตนให้พ้นจากอำนาจตัณหา ก็
พึงตั้งอยู่ในศีลรักษาศีลให้ บริสุทธิ์ทั้งกายวาจา
ใจ แล้วจึงทำใจให้เป็นอธิจิตร์ คือทำใจให้
เป็นสมาธิแล้วเจริญวิปัสสะนา ทำอธิปัญญา
ให้เป็นขึ้นมีขึ้นได้แล้วก็จะฆ่าทุกขสมุทัย คือ
ตัวตัณหาให้พินาศด้วยดาบอันคมกล้า คือ
อริยมรรคปัญญาทั้ง ๔ ประการ

อนึ่งท่านกล่าวไว้ ศีละปริภาวิโตสมาธิ
มหัปผะโลโหติมหานิสังโส สมาธิปริภาวิตา
ปัญญามหัปผะลาโหติมหานิสังสา ปัญญา
ปริภาวิตังจิตตัง สัมมะเทวะอาสะเวหิวิมุจจะติ

18/03/2565

ยะทิทังกามาสะวา ภะวาสะวาอวิชชาสะวา

เนื้อความว่า ศีลเป็นของสำหรับอบรมสมาธิ เพราะว่าศีลสังวรความทำระวังศีลนั้น ก็กันใจให้ครับแคบเข้ามามากอยู่แล้ว ไม่ปล่อยใจให้พุ่งสร้านไป นี้ก็เข้าหนทางแห่งสมาธิโดยตรง ศีลสังวรอบรมสมาธิให้ใหญ่มีผลใหญ่ มีอานิสงฆ์ใหญ่แรงกล้าขึ้นแล้ว สมาธิก็อบรมบ่มปัญญาต่อไป วิปัสสะนาปัญญา เมื่อได้สมาธิอบรมจัดแก่กล้าแล้ว ก็มีกำลังมากขึ้นอบรมจิตรต่อไป ดวงจิตรนั้น เมื่อปัญญาอบรมแรงกล้าปัญญาฟอกจิตร์ให้แจ่มใสบริสุทธิอย่างอุกฤษฐ์ จิตร์ก็หลุดจากกิเลศ ซึ่งเป็นน้ำของสันดานทั้ง ๓ ประการคือ กามาสะวะ ภะวาสะวะ อวิชชาสะวะ

กามาสะวะนี้อะไร กามาสะวะ ถ้าจะว่า

ง่าย ๆ ก็คือตัวโลภ คือตัณหานั้นเอง ความปรารถนาอยากได้ แลความชอบใจหวงแหนอาไลยในกามะคุณ คือพัสดุกามกิเลสะกามก่อให้เกิดวิบากขัดข้องอยู่ในกามะภพ นี่แลเปนกิเลศดองอยู่ในสันดานสัตว์ไม่มีที่สุด ท่านจึงเรียกว่ากามาสะวะ มันดองเปนเชื้ออยู่ร่ำไป เมื่อจะจัดเปนนิวรณ์ ท่านเรียกว่ากามฉันทนิวรณ์ เมื่อจะจัดโดยตัณหา ท่านก็เรียกว่ากามะตัณหา แลกามะโยคะ กามะโอฆะ กามะสัญโยชนะ ยักย้ายไปต่าง ๆ ตามอาการของกามที่แปลก ๆ ไป ถ้าจะว่าโดยเนื้อความก็อันเดียวกัน ถ้าจะกล่าวว่ากามาสะวะก็ตลอดถึงกันหมด

ภวาสะวะว่าภพ คือความเปนความเกิดเปนกิเลสดองสันดานอย่างหนึ่ง อธิบายว่าความ

อาไสยรักใคร่ในความเกิด ความเปนในภพ
ต่าง ๆ คือกามะภพรูปภพอรูปภพ เกิดในภพ
ใด ๆ ก็ยินดีเพลิดเพลินอาไลยในภพนั้น ๆ ไม่
ถอนฉันทอาไลยได้ความยินดีในภพก็เปนกิเลศ
ดองอยู่ในสันดาน ดังนี้เรียกว่าภะวาสะวะ
อวิชชาสะวะนั้นว่าน้ำดอง คืออวิชชา ๆ นี้
แปลว่าความโง่เขลาไม่รู้เท่าสังขาร แลไม่รู้
ประจักษ์แจ้งในอริยสัจของจริง ไกลข้าศึก
คือกิเลศ ๔ ประการ ถ้าจะกล่าวโดยโวหาร
ให้เห็นง่าย ๆ ก็คือโมหะความหลงที่เปนกอง
มืดบดบังญาณะจักษุเสียไม่ให้เห็นของจริงโดย
อริยสัจ แลชักให้หลงเคลิบเคลิ้มเปนเบื้องน่า
สังขารเปนของไม่เที่ยง แลเปนแต่กองทุกข์
ใช่ตัวตน ก็หลงเห็นไปว่าสังขารเที่ยงแท้ยั่ง
ยืน แลเห็นว่าเปนศุขแลเห็นว่าเปนตัวตน ความ

18/03/2565

เห็นที่หลงไหลไปตามกระแสกิเลศ เช่นนี้แล
เรียกว่าอวิชชา เปนกิเลศดองอยู่ในสันดาน
อย่างหนึ่ง
ปัญญาพิเศศ ซึ่งได้นามว่าอระหัตตะมรรค
ญาณอบรมดวงจิตร์ให้เปนวิมุตติ หลุดพ้นจาก
อาสะวะทั้ง ๓ ประการดังกล่าวมานี้แลเปนอัน
ฆ่าตัณหาตายทำลายล้างกิเลศให้หมดสิ้นบริสุทธิ
สอาด พ้นจากความเปนทาษตัณหาด้วยประการ
ทั้งปวง พระมหาสุบัสดีดาบศสำแดงลักษณะ
วิธีฆ่ากิเลศจบลงแล้ว จึงว่าแก่ศิศย์ทั้งหลาย
ว่า ธรรมวิเศศเช่นนี้ ตัวข้าพเจ้าก็ยังไม่ได้
ไม่ถึงดอก แต่ข้าพเจ้าได้เรียนรู้ตามในยที่ท่าน
กล่าวไว้ ในพระคัมภีร์ต่าง ๆ ท่านพรรณาไว้
โดยในยะวิจิตร์พิศดาร สุชุมเลื่อยนักข้าพเจ้า
จำได้เปนเอกะเทศแต่หยาบ ๆ พอเปนเลาความ

18/03/2565

ให้รู้ว่าศีลสัมยัสุจริต เปนต้นทางของธรรม
วิเศศ ซึ่งเปนของฆ่ากิเลศตายทำลายล้างอำนาจ
แห่งตัณหา ทำตนให้หลุดพ้นจากความเปน
ทาษ โดยคติธรรมดังกล่าวมานี้

ฤาษีซึ่งเปนศิศย์ทั้งปวงก็ชื่นชมโสมนัศ
ช้องสาธุการพร้อมกันแล้ว จึงถามว่าข้าแต่
พระอาจาริย์เจ้า ทานังทานการให้เคารพบริจาค
นี้ไม่เปนบุญเปนกุศล ฤาเปนบุญอย่างต่ำอย่าง
ทราม ท่านจึงไม่ยกขึ้นเปนต้นทางของธรรม
วิเศศอันนี้

พระมหาสุบัสดีตอบว่า ซึ่งจะดูหมิ่นดูถูก
เสียว่า ทานเปนของต่ำช้าเลวทรามนั้นก็ไม่ควร
ทานก็เปนบุญเปนกุศล สำหรับกำจัดโสภาตั
มัจฉริยะได้ ก็เปนพนักงานปราบปรามกิเลศ
อยู่ฝ่ายหนึ่ง แล้วก็เปนสัมบุริสบัญญัติ ผู้ม่

บัญญาเห็นคุณเห็นอานิสงย์แล้ว จึงได้บัญญัติ
จัดตั้งเปนธรรมเนียมไว้สำหรับโลกย์ คู่กับ
เบ็ญจเวระวิรัติคือศีล ๕ แลกุศลกรรมบถ ก็
แต่ว่าการให้ทานนั้นจะว่างายก็ง่าย จะว่ายาก
ก็ยาก อย่างไรจึงว่าง่าย อย่างไรจึงว่ายาก
ท่านทั้งหลายรู้หรือไม่

ตาบศพวกศิศย์ทั้งหลายตอบว่า ข้าพเจ้า
ทั้งหลาย ก็เข้าใจอยู่บ้างแต่ไม่ทราบเลื่อยต
พิศดาร ขอพระคุณเจ้าได้ โปรดสำแดงโดย
พิศดารเถิด ข้าพเจ้าทั้งหลายจะได้จาไว้เปนข้อ
ปฏิบัติต่อไป

พระมหาสุบัสดี จึงสำแดงประเภทของทาน
ว่า ซึ่งว่าทานทำง่ายนั้น คือคนที่มิได้คิดว่าให้
ทานอย่างไรจะมีผล อย่างไรจะมีผลมาก ให้
อย่างไรจะมีผลน้อย มิได้คิดที่จะหาเขตร์หาผล

18/03/2565

อะไร เห็นเขาให้ก็ให้ไปตาม ๆ เขา มิ
แต่ของก็ให้ไป เช่นนี้ว่าทานทำง่าย
ซึ่งว่าทำยากนั้น คือว่า ทาน ๆ นี้แปล
ว่าให้ สุดแต่ว่าให้แลวก็เรียกว่าทานทั้งสิ้น ก็
แต่ว่าทานที่เปนบุญก็มี ทานไม่เปนบุญก็มี คน
ให้สุรายาพิศม์ ให้หอกดาบแหลนหลาวบั้นผา
เครื่องอาวุธต่าง ๆ เปนทาน ท่านไม่นับว่าทาน
ไม่เปนบุญเปนกุศล

ผัวให้แก่ภรรยาบิดามารดาให้แก่บุตร แขก
มาหา ๆ เข้าเลี้ยงแขกเหล่านี้ ไม่ควรนับว่าทาน
อนึ่งเสือมใสในคุณพระสงฆ์หมอยาดี พระ
ช่างผมมีดี พระหมอนามนตีเลขยันตาขลังดี
มีเข้าของอะไรเอาไปถวาย เพื่อหวังความดี
นั้น ๆ จะหมายไว้เปนที่พึ่งพิงพาอาไศรย
อย่างนี้ก็ไม่นับว่าทาน

จะทำการมงคลตัดจุกบุตร การบ่าวสาว
หาของเลี้ยงท่านที่มาช่วยงาน ก็ไม่นับว่าทาน
ของที่เลี้ยงพระสงฆ์ แลของถวายพระสงฆ์
จะนับว่าทานก็ไม่สู้สนิท คล้ายกับหาพระสงฆ์
มาช่วยทำการมงคล

ถึงในการศพก็คล้าย ๆ กัน หาเข้าของเลี้ยง
พวกพ้องที่มาช่วยการศพ หาพระสงฆ์มาสวด
ประจำศพ รุ่งเช้าเลี้ยงพระสวดนิมนต์บังสกุล
ทุกวัน ๆ ถวายไตรยเครื่องสังเค็ด แก่พระสงฆ์
เจ้าของเครื่องศพ พระทำดอกไม้เพลิงเหล่านี้
ก็เปนทานไม่สนิท

อีกอย่างหนึ่งทำบาปมาทำบุญ ค่อฆ่าเนื้อ
เบื่อปลามาทำของเลี้ยงพระสงฆ์ เช่นชาวบ้าน
นอก จะ ทำบุญ ให้ ทาน เปน การ ใหญ่ ฤๅใกล้
ตรุษใกล้สงกรานต์ แล้วก็ชักชวนกันไปหาปลา

18/03/2565

มาทำน้ำยา แลต้มแกงไปทำบุญต่างๆนักต่อนัก อีก
อย่างทำโจรกรรมแลคดโกงตอแหล ตลบแตลง
ฉ้อเบียดบังเอาทรัพย์สิ่งสินของผู้อื่น ได้มา
แล้วเอาทรัพย์ที่ทำได้โดยไม่ชอบธรรมนั้น มา
ทำบุญก็ดี บุญเหล่านี้เปนทานมีมลทิน เหมือน
ตาบมีดมีสนิม ด้วยเปนทานไม่บริสุทธิ ยาก
ที่จะตัดสินว่าเปนบุญหรือไม่เปนบุญ

อีกอย่างหนึ่งมีเทศน์มหาชาติ เลือกหา
พระสงฆ์สามเณรที่เทศน์เพราะ เทศเล่นตลก
คนองเฮฮามาก เครื่องกัณฑ์แลเงินรางวัลจะ
เสียมากก็ไม่เสียดาย นิยมชมกันว่าได้บุญมาก
ถ้าจะว่าโดยที่จริง ก็เห็นจะได้แต่คายอคำสรร
เสริญมีหน้ามีตา เปนคนใจศรัทธาใช่บุญกว้าง
ขวางเท่านั้นเอง ของที่บริจาคออกไปนั้นจะตก
ลงในบุญในกุศล ฤาจะเปนเหมือนของตกน้ำ

จมไปก็ไม่ทราบเลย มีเทศนามิลินท์มาไสยให้พระสงฆ์ปุจฉาวิสัชนาเอาแพ้เอาชะนะกัน ก็คล้ายมีเทศนามหาชาติไม่สู้แปลกอะไรกันนัก

อีกอย่างหนึ่งทำบุญให้ทานเปนแข่ง เอาแพ้เอาชะนะกนดวยของมากแลของน้อย ของดีแลของเลว แลด้วยพวกมากพวกน้อย เพราะเปนการบุญเจือกิเลศ ในการทำบุญให้ทานเปนของเจือ ๆ ด้วย กิเลศ ท่าน จัดไว้ ๓ อย่าง อุปกิพกา ๑ อุปทุสิกา ๑ อุปมัพทิกา ๑ เปน ๓ สฐาน

อุปกิพกานั้นทำบุญแกมเล่น เช่นดังว่ามาแล้ว เปนฝ่ายราคะฝ่ายโลกย์

อุปทุสิกา คือทำบุญแลประทุษฐร้ายในการบุญ เหมือนให้ทานแล้วโกรธขึ่งด่าว่าเฆี่ยนตีบ่าวทาษแลคนอื่น ในสมัยเมื่อทำบุญให้ทาน

18/03/2565

อนึ่งเรี่ยไรเงินทองเข้าของต่าง ๆ อ้างว่าจะก่อสร้างอะไร ๆ หรือจะทำบุญอะไร ๆ แล้วคิดประทุษฐร้ายแก่การบุญนั้นเสีย ให้พินาศสูญไป เบียดเอาทรัพย์นั้น มาเป็นอาณาประโยชน์ของตัวเสีย อย่างนี้ก็เป็นอุปทุสิกาเป็นฝ่ายโทษะ

อุปมัพพิกา คือทำบุญให้ทานก็หลง ๆ ทำไปใจโลเลไม่เป็นหลักฐาน มักจะไหล ๆ ไปตามคนอื่นเขา เอาคนอื่นเป็นหัวหน้า ไม่ได้ใช้สติปัญญาของตน ไตร่ตรองให้เห็นลงโดยถ่องแท้ ว่าการสิ่งนี้จะเป็นบุญเป็นกุศลจริงหรือไม่จริง ไม่เป็นธุระที่จะใส่สวนเอาความจริงให้ประจักษ์ทักแท้ ทำก็ทำด้วยจิตร์ใจไหลเล่อตื้น ๆ เผิน ๆ ไม่แน่นหนามั่นคงลงที่ตรงไหน ใครเขาว่าอย่างไรก็ไหลไป อย่างนั้น

อย่างนี้เรียกว่าอุปมัพพิกาเปนฝ่ายข้าง โมหะ ทำทานถ้าตกลงในอุปกิเลศ ๓ สฐานนี้แล้ว ก็เปนทานไม่บริสุทธิ

ทานนี้ เปนของข้อง ระคด ด้วย มลทิน โทษ เช่นนี้ยังมีบริยายมาก จะพรรณาไปไม่สิ้นสุด ท่านทั้งหลายพึงรู้พอเปนกระทู้ความเถิด

ดาบศทั้งหลายจึงถามว่า พระคุณเจ้าข้า พระคุณพรรณาทานฝ่ายข้างไม่มีผล แลมีผล บก ๆ พร่อง ๆ ไม่เต็มภาคเต็มภูมิดังนี้ ข้าพเจ้าทั้งหลายพอกำหนดรู้เข้าใจได้แล้ว แลทานที่เปนบุญเปนกุศลมีผลเต็มภาคภูมินั้น คือบริจาคอย่างไร ขอพระคุณโปรดแสดงวิธีทานที่เปนทานบริสุทธิ ให้ข้าพเจ้าทราบเปนทางปฏิบัติต่อไป

พระมหาดาบศจึงสำแดงประเภททาน ว่า

18/03/2565

ท่านทั้งหลายจำเค้าต้นไว้ให้แน่ก่อน ทานนั้น
แปลว่าความคิดตกลงปลงใจที่จะให้ทานอย่าง ๑
นี้คือตัวทานะเจตนา ทานนั้งแปลว่าเครื่องสำหรับ
ให้อย่างหนึ่ง นี้คือสิ่งของที่จะให้ทาน เมื่อ
เจตนาที่จะให้ แลสิ่งของจะบริจาคแลปฏิคาหก
ผู้รับ พร้อมทั้ง ๓ แล้วก็สำเร็จเปนทานได้
แลทานนั้นมีลักษณะเครื่องหมาย๒ประการคือ
ให้ด้วยการส่งเคราะห์เปนส่วนกรุณา ๑ ให้
เพื่อบูชาคุณอย่าง ๑ การที่ได้เห็นคนยากจน
ขัดไร้ หรือคนชราพิการทำมาหากินไม่ได้ ก็
เกิดความกรุณาคิดว่าเรามีทรัพย์สิ่งสิน พอที่จะ
เฉลี่ยให้ความศุขแก่คนเหล่านี้ ที่มีชาติเปน
มนุษย์เหมือนกัน คิดดังนี้แล้วให้ไป หรือแก่
สัตว์เดียรัจฉานด้วยกรุณา อย่างนี้เรียกว่าให้
ด้วยกรุณา อนึ่งคิดว่าสมณะบรรพชิตเปน

จำพวกไม่มีเย่าเรือนเรือกสวนไร่นา เปนพวกไม่คิดทำมาหากินสะสมพัสดุเงินทอง เปนแต่คิดจะขอเขากินไปมื้อหนึ่ง ๆ พอกำลังที่จะประพฤติพรหมจรรย์ คิดเห็นดังฉนี้แล้วเกื้อกูลแก่สมณะบรรพชิตด้วยอาหารบิณฑบาตแลเสนาศนเปนต้น อย่างนี้เรียกว่าให้ทานด้วยการสงเคราะห์แลกรุณา

บุคคลเพ่งต่อคุณ ระลึกถึงคุณบิดามารดาที่ได้บำรุงเลี้ยงตัวมา หรือคิดถึงคุณครูอาจาริย์ที่ท่านสั่งสอนตัวมา แลคิดถึงคุณท่านผู้ใด ๆ ซึ่งให้อนุเคราะห์อุปถัมภ์ตัวมา แล้วสละบริจาคสิ่งของออกให้บันแก่บิดามารดาเปนต้น โดยทางกะตัญญู กะตะเวที อย่างนี้เรียกว่าให้ทานเพื่อบูชาคุณ

อนึ่งบุคคลคิดเห็นว่าตัณหาราคาทิกิเลศเปน

18/03/2565

ของสละยากจะตัดให้ขาดสูญจากสันดาน เปน
การยากที่สุด พระอรหังสัมมาสัมพุทธเจ้า
แลพระอรหันต์ขีณาศพพุทธสาวก ล้วนสละ
ตัดกิเลศขาดได้เปนคุณพิเศศเปนอัศจรรย์ สม
ควรบูชาท่านโดยแท้ คิดเห็นลงเปนแน่แก่ใจ
แล้วบริจาคอาหารวรามิศ เครื่องสักการะออก
บูชา อย่างนี้เรียกว่าให้เพื่อบูชาคุณ ประเภท
ทาน ๓ อย่างนี้เปนทานบริสุทธิ์มีผลมาก

อีกอย่างหนึ่ง ทานท่านจัดเปนทานมีผลมาก
ผลน้อยโดยผู้ให้ผู้รับ บางทีทายกเปนคนมีศีล
บริสุทธิ ให้ทานแก่ปฏิคาหกทุศีล ทานเช่น
นี้บริสุทธิแต่ฝ่ายผู้ให้ ผู้รับไม่บริสุทธิ ให้ผล
ไม่เต็มภูมิ (๑) บางทีผู้ให้เปนคนทุศีลแต่ผู้รับ
เปนคนมีศีล ทานเช่นนี้บริสุทธิแต่ผู้รับ ผู้ให้
ไม่บริสุทธิ ก็มีผลไม่เต็มภูมิ (๒) บางที่

ผู้ให้เป็นคนทุศีลผู้รับก็เป็นคนทุศีล เช่นนี้เป็น
ทานไม่บริสุทธิ์ทั้ง ๒ ฝ่าย ทานดังนี้ดูเหมือนจะ
เสียของเปล่าน่าเสียดาย (๓) บางทีผู้ให้ก็มีศีล
บริสุทธิ์ ผู้รับก็เป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ เช่นนี้เรียก
ว่าทักขิณาวิสุทธิ มีผลมากเต็มภาคเต็มภูมิ
เป็นทานอย่างดี ผู้ทำจะให้ทานต้องคิดให้
ได้พร้อมมูลอย่างนี้

ท่านจัดทานอีกประเภทหนึ่งเป็น ๒ อย่าง
ปาฏิปุคคลิกทาน ๑ สังฆะเสทาน ๑ ให้ทาน
จำเพาะตัวบุคคลที่เราชอบใจ เหมือนอย่างเราจะ
ทำบุญเลี้ยงพระที่บ้านเรา เราก็เลือกนิมนต์
พระ ๕-๗ องค์ตามที่เราชอบพอ อย่างนี้เป็น
ตัวอย่าง เรียกว่าปาฏิบุคลิกทาน ถ้า
ให้ทานไม่เฉพาะตัว บุคคลตั้งใจ อุทิศต่อพระอริย
สงฆ์ที่สันอาสะวะกิเลศ คือองค์พระอรหันต์

18/03/2565

ขีณาศพเปนต้น เรียกว่าสังฆทาน

สังฆทานนี้ทำยาก ยากที่จะตั้งใจให้ตรง
ต่อพระอริยสงฆ์ ได้จริง ๆ บางทีเค้าเดิมก็ตั้ง
ใจว่าจะทำสังฆทาน ครั้นทานของตนไปได้
แต่พระที่ตัวชอบ ก็โสมนัสยินดีมาก
ถ้าไปได้แก่พระที่ตัวไม่ชอบ ก็เกิดโทมนัสเสีย
อกเสียใจ ทานเช่นนี้ดูเหมือนจะไม่เปนสังฆทาน
เพราะไปเพ่งเล็งเอาตัวบุคคลเสีย

เรื่องนี้มักจะมีชุม ๆ ชาวบ้านที่ชักชวน
กันไป ถวาย สลากภัตร์ แก่ สงฆ์ ทั้ง พระอาราม
กลับมาบ้านแล้วพูดจากันต่าง ๆ ข้าพเจ้าได้ยิน
อยู่เนือง ๆ บางคนพูดว่าสลากภัตร์ของข้า
วันนี้ถูกเจ้าคุณถูกคุณปลัดคุณสมุห์ สมอย่าง
ข้านักข้าหมาย ข้าดีใจนัก

บางคน พูดว่า สลากภัตร์ ข้าวันนี้ เข้า

ของ ๆ ข้าก็มากแต่ล้วนของดี ๆ น่าเสียดาย
ไปถูกพระเขมรพระลาวเสียได้ ถ้าไปถูกเจ้าคุณ
เจ้าหรือคุณปลัดก็จะดีทีเดียว ที่พูดออกมาอย่าง
นี้ก็เป็นอันสำแดงว่าใจของเขาเป็นเช่นนั้น ทำ
ให้เสียทางวิธีสังฆทาน น่าเสียดายนัก ทำบุญ
ทอดกะฐินก็คล้าย ๆ กัน กับสลากภัตร์ ดังว่า
มานี้ แลสังฆทานนี้สำคัญที่ตั้งใจให้ตรงต่อ
พระอริยสงฆ์ซึ่งปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ พระที่สงฆ์
สำแดงให้นั้น จะเป็นองค์หนึ่งองค์ใดก็ตามเถิด
เราต้องตั้งใจให้ตรง ว่าเราบริจาคทานแก่พระ
อริยสงฆ์ ซึ่งเป็นต้นเป็นเดิม ท่านผู้นี้เหมือน
เป็นผู้แทนพระอริยสงฆ์ แล้วให้บำรุงจิตร์ศรัทธา
ของตนให้ดำรงคงที่อยู่ดังนี้ให้จงได้ อย่าให้
เอนเอียงไปดังว่าแล้ว จึงจะเป็นสังฆทานแท้
เรื่องนี้มีแบบอย่าง เหมือนอุบาสกผู้หนึ่งเป็น

18/03/2565

คนรู้วิธีทำสังฆทาน วันหนึ่งจัดหาของที่จะถวายสังฆทานไว้เสร็จแล้ว จึงไปขอส่งฆ์ต่อพระภัตตุทเทศในพระอาราม พอเวลาเช้าพระส่งฆ์ที่ได้สมมุติจากพระภัตตุทเทศก็มายังบ้านอุบาสกๆ แลเห็นภัยจักว่าพระรูปนี้เปนพระทุศีลก็เสียใจ แล้วกลับคิดได้ เราจะทำบุญแก่พระรูปนี้เมื่อไรเล่า เราตั้งใจจำเภาะต่อพระอริยสงฆ์มิใช่หรือ พระรูปนี้และคือพระอริยสงฆ์เจ้าแล้ว อุบาสกกลับจิตรำรงศรัทธาของตนดีแล้วก็ลุกออกไปต้อนรับ ให้ภราบโดยเคารพอย่างยิ่ง ล้างเท้าเช็ดเท้านามนทาเท้าแลวอาราธนาให้นั่งบนอาศนที่ตนตกแต่งไว้ แล้วถวายภิกขาหารโดยธรรมอันประณีต โดยนิบัจจการะเคารพแล้ว ตามไปส่งจนถึงประตูบ้าน ใจอิ่มเอิบด้วยทานที่ตนได้บำเพ็ญ ครั้น

18/03/2565

เวลาเย็น พระ ที่มารับสังฆทาน เมื่อเวลา เช้านั้น
มายิ้มเสียมอุบาสก ว่าจะเอาไปถางหญ้าวัด
อุบาสกเอาเท้าคับเสียมเหวี่ยงไปให้
คนในบ้านเห็นอาการอย่างนั้น ก็แปลก
ใจนัก จึงถามว่าท่านเจ้าข้า พระองค์มาเมื่อ
เวลาเช้า ข้าพเจ้า เห็น ท่านเคารพไหว้กราบ
เปนการเคารพอย่างยิ่งที่เดียว ครั้นเวลาเย็น
ข้าพเจ้าเห็นท่านสำแดงอาการหยาบคายห่างไกล
กันกับเวลาเช้านักหนา น่าอัศจรรย์แปลก
ใจนักเปนด้วยอย่างไรเจ้าข้า
อุบาสกตอบว่าเมื่อเวลาเช้านี้ ข้าพเจ้า
ไหว้เคารพพระรูปนี้ เมื่อไร ข้าพเจ้าตั้งใจ
นมัสการไหว้กราบพระอริยสงฆ์ต่างหาก พระ
รูปนี้เธอเปนพระเมื่อไร เปนคนทุศีลจอมปลอม

18/03/2565

เพศสมณะเท่านั้น ข้าพเจ้าจะต้องให้วิเธอทำไม
เรื่องอุบาสกนี้ แล ควร ที่คนจะถือเป็นแบบ
อย่างในการตั้งใจ ให้ถูกต้องตามวิธีสังฆทาน
อนึ่งมีบทบังคับว่าผู้ที่จะถวายสังฆทาน ถ้าไป
นิมนต์เอาเองก็ไม่เป็นสังฆทาน จำเภาะต้อง
ขอสงฆ์ พระสงฆ์ในอารามสำแดงให้ จึงจะ
เป็นสงฆ์ แลพระที่เราควรจะขอสงฆ์นั้น คือ
ขอต่อท่านอธิบดีสงฆ์ในอารามนั้น ๆ หรือขอ
ต่อท่านที่สงฆ์สมมุติไว้ ให้เป็นผู้แจกสาภสงฆ์
ซึ่งได้นามสมมุติว่าภัตตุทเทศ นี่เป็นตรงที่เดียว
หรือจะสั่งพระสงฆ์สามเณร ให้ช่วยขอสงฆ์
ต่อพระภัตตุทเทศก็ควร ซึ่งจำเภาะให้ขอพระ
ภัตตุทเทศนี้ เพราะท่านเป็นพนักงานแจกสาภ
สงฆ์ ท่านรู้บาญชี่ว่าใครได้แล้วหรือใครยัง

ไม่ได้ จะได้แจกเฉลี่ยให้ทั่วสงฆ์ตามลำดับ
พระที่มิใช่พนักงาน ก็ไม่รู้บาญชีแจกไม่ถูก
เหมือนที่ลางบ้านเขาถวายสังฆทานทุกวันๆ เขา
ขอสงฆ์เสียครั้งเดียว ว่าขอพระสงฆ์ไปรับ
สังฆทานที่บ้านข้าพเจ้าวันละองค์ๆ จนหมด
พระสงฆ์ในพระอาราม ขอดังนี้ควรถูกต้อง
ตามวิธีสังฆะตาทักขิณา

สังฆทานที่ทำถูกต้องตามวิธี ดังกล่าวมา
นี้ แลท่านสรรเสริญว่ามีผลมีอานิสงย์มากกว่า
ปาฏิบุคคลิกะทาน หลายเท่าหลายส่วน เรา
ประมวญประเภททานมาพรรณาให้ท่านทั้งหลาย
ฟัง ตามที่เราได้รู้มาโดยภาสิตของท่านวิญญู
บัณฑิตย์สืบๆ มาแต่โบราณ ท่านทั้งหลาย
เข้าใจแล้วหรือ ตาบศิศย์ทั้งปวงรับว่าสาธุ

18/03/2565

ข้าพเจ้าฟังได้ความสว่างกระจ่างใจหมด สงไสย
แล้ว ขอจำทรงไว้เป็นข้อปฏิบัติต่อไป
พระมหากาบศจึ่งว่า ทานเช่นกล่าวมานี้มี
ผลมีอานิสงษ์เป็นทิฐะธรรมเวทนียเห็นประจักษ์
ในภพนี้บ้าง เป็นอปราปรเวทนียให้ผลในภพ
ต่อ ๆ ไปบ้างตามเจตนากล้าแลอ่อน
ถ้าจะว่าโดยอานิสงษ์เป็นสรรพสาธารณ์นั้น
ท่านว่าไว้ว่าทั้งมิตตานิตัณฐิติ ว่าการบริจาค
แจกบ่ายให้บันนี้ เป็นของผูกพันยึดหน่วง
มิตร์ไมตร์ไว้ ไม่ให้ห่างเหินร้าวราญ แลเป็น
ของจะชักสมานไมตร์ให้สนิทชิดชมได้ อันนี้
เป็นผลอย่างต่ำสำหรับโลกย์ทั่วไป ไม่เลือก
ชาติใดภาษาใด ย่อมเป็นที่เอื้อเฟื้อยินดีด้วยกัน
ทั้งหมด ท่าน ทั้งหลายพึงลงใจ สันนิฐาน

18/03/2565

เถิดว่าทานที่บริสุทธิดังกล่าวมาแล้วนั้น ก็เปน
บุญเปนกุศล แลเปนต้นทางที่จะดำเนิน ให้
ถึงธรรมอันบริสุทธิได้ แต่ยังห่างกว่าศีล แล้ว
เปนของทำยากกว่าศีล แต่ในโลกย์ทุกวันนี้
เขาว่าทำทานง่ายกว่ารักษาศีล ฝ่ายนักปราชญ์
ท่านตริตรองว่าบำเพ็ญศีลง่ายกว่าให้ทานเพราะ
ว่าจะให้ทานนั้น ต้องพร้อม ด้วยจาคะเจตนา ๑
ไทยธรรมของที่จะให้ ๑ ปฏิคาหกผู้รับ ๑ ใน ๓
สิ่งนี้ ถ้าขาดแต่สักสิ่ง ๑ ก็ไม่สำเร็จเปนทาน
ได้ ทานยังต้องอาไศรยผู้อื่นอยู่ฉนี้ จึงว่า
ทานนี้ทำยาก อนึ่งทานจะมีผลมากก็อาไศรย
แก่ศีลเช่นยังกล่าวไว้ ในทักขิณาวิสุทธินั้นแล้ว
นักปราชญ์ท่านจึ่งเห็นลงว่า รักษาศีลง่ายกว่า
ให้ทาน เพราะไม่ต้องอาไศรยใครแลไม่ต้อง

18/03/2565

ตระเตรียมหาอะไร เสร็จอยู่ในตัวของตัว จะ
ต้องหาก็แต่ศรัทธา ความเชื่อกรรมเชื่อผล ๑
สติให้มั่นหมั่นตฤกรฤกระวังศีล ๑ ความเพียร
ประคองรักษาศีล ๑ ปัญญาที่จะรู้จักศีลที่จะ
บริสุทธิแลมัวหมอง ๑ มีทุนเพียงเท่านี้ก็เปน
สำเร็จการที่จะรักษาศีลได้ ศีลจะบริสุทธิ์ก็
เพราะใจของตัว จะเศร้าหมองก็เพราะใจของ
ตัว ไม่ต้องอาไศรยผู้อื่นง่ายกว่าให้ทาน ประ
การหนึ่งศีลนี้เปนของใกล้ชิดกับสมาธิ เปน
เครื่องอบรมสมาธิ ให้แน่นหนามั่นคงแก่กล้า
ขึ้นไป เมื่อสมาธิมีกำลังกล้าแล้ว จะอบรม
ปัญญาให้ไพบูลย์ ให้เห็นแจ้งประจักษ์ชัด
ในสังขารที่เปนของไม่เที่ยง แลเปนทุกข์มิใช่
ตัวตน เมื่อปัญญาอย่างวิเศศ อบรมจิตร์

18/08/2565

ให้แจ่มใสเห็นแจ้งโดยจตุสัจจะญาณ กำหนด
กองทุกข์สันเชิง แลสละละสมุทัย คือตัณหา
อันเปนตัวก่อทุกข์ แล้วทำให้แจ้งบันลุถึงธรรม
ที่ดับทุกข์ คือนฤพานด้วยเดินปฏิบัติตามหนทาง
ที่หลีกเลี่ยงห่างไกลจากกิเลศ คือดำเนิน
ด้วยปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ มี
สัมมาทิฐิเปนต้น สัมมาสมาธิเปนที่สุด ที่
นั้นจิตร์ก็จะเปนวิมุติหลุดพ้นตัณหาอาสะวะ
กิเลศด้วยประการทั้งปวง ทำชาติชราพยาธิ
มรณะ แลกองทุกข์ทั้งปวงให้ดับสนิท ไม่
มีเชื้อจะติดต่อไป มีแต่บรมสุขไม่มีทุกข์เจือ
ปนเลย ท่านเรียกว่าเอกันตะบรมสุข คือ
ละอุปาทิเศศะปรินิพพานหนทางปฏิบัติ เช่น
ดังข้าพเจ้ากล่าวมาทั้งปวงนี้ ท่านผู้ไปพ้น

18/03/2565

กิเลศมีสันดานบริสุทธิ์ คือพุทธาทิบัณฑิตย์
ท่านชี้แจงสั่งสอนไว้ เพื่อจะให้สรรพสัตว์ ใน
โลกย์ที่มีบัญญาจักษุ ๗๔๔๘ ได้ประพฤติปฏิบัติ
ดำเนินตามทางของท่าน ที่ท่านได้ดำเนินมา
แล้วนั้นทุกประการ ท่านทั้งหลายพึงแล้วอุส่าห์
ตั้งจิตร์กำหนดไว้ปฏิบัติเถิด ดาบศศิศย์ทั้งปวง
รับคำสั่งแลสาธุการ พร้อม กัน ด้วย ความปรีดา
ปิรมย์พร้อมกัน

จบเรื่องมหาสุบัสสีชาดกเท่านี้

18/03/2565

ข้าพเจ้าผู้แต่งเรียบเรียง เรื่องมหาสุบินสูตร
ได้ประพันธ์ผูกคาถาภาษามคธ เป็นคำอธิฐาน
ไว้ ในท้ายหนังสือดังนี้

เอตฺตาวตาวตฺถาจายํ สุนิปุณาสุสาทฺธิกา
สีสฺสุนฺทรโวหาร นาเมนรจิตามยา
โย โยปุญฺญทฺธิโกโหติ ปฏิปตฺติสุสาทโร
โส โสอิมวิทิตฺวาน ปฏิปชฺชถาสุตฺ
กาเยนอุทฺวาจาย สุจาริตฺมนสาปี่จ
อนุกูลเมนปูเรตฺวา ทุกฺขสฺสนฺตกริสฺสติ
อิมรจิตสิทฺธสฺส ปุญฺญสฺเสวพเลนห
ติกฺขปญฺญายสมฺปนฺโน สุสีฆชวเนนจ
สุฏฐุธารณปญฺญาย ขาเรยฺยวสุตสุ
อสมฺมุพฺโหจธมฺเมสุ ชิปฺปาภิญฺโญภเวยฺยห
ชิปฺปชาติชราเยว พยาธิโนมรณสฺสจ
อนุตสพฺพกเรยฺยาห มุจฺเจยฺยมารอปฺปสาติ ฯ

18/03/2565